

Europska strategija za kulturnu baštinu u 21. stoljeću

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

EUROPSKA STRATEGIJA ZA KULTURNU BAŠTINU U 21. STOLJEĆU

Preporuka Odbora ministara državama članicama u vezi s Europskom strategijom za kulturnu baštinu u 21. stoljeću

(Usvojio Odbor ministara 22. veljače 2017., na 1278. sastanku zamjenika ministara)

Odbor ministara Vijeća Europe, u skladu s uvjetima iz članka 15. b Statuta Vijeća Europe,

Smatrajući da je cilj Vijeća Europe ostvariti veće jedinstvo među svojim članicama te da se taj cilj može ostvariti zajedničkim djelovanjem na području kulture i kulturne baštine;

Uzimajući u obzir pionirski rad Vijeća Europe na području kulturne baštine, i posebice, Godine europske graditeljske baštine organizirane 1975. godine, koja je zaključena usvajanjem Europske povelje o graditeljskom nasljeđu (Charter of Amsterdam), što je na europskoj razini povećalo svijest o važnosti baštine i usvajanja integriranih politika u vezi s baštinom u svim državama članicama;

S obzirom na nezamjenjiv doprinos stručnjaka za baštinu koja se ogledaju u mnogim konvencijama, provedbu i praćenje koji su u nadležnosti država članica Vijeća Europe, u suradnji s relevantnim dionicima, posebno u:

- Europskoj kulturnoj konvenciji (ETS br. 18), koja je potpisana u Parizu 19. prosinca 1954. godine;
- Konvenciji o zaštiti arhitektonskog blaga Europe (ETS br. 121), koja je potpisana u Granadi 3. listopada 1985. godine;
- Europskoj konvenciji o zaštiti arheološke baštine (revidiranoj) (ETS br. 143), koja je potpisana u Valletti 16. siječnja 1992. godine;
- Konvenciji o europskim krajobrazima (ETS br. 176), koja je potpisana u Firenci 20. listopada 2000. godine;
- Okvirna konvencija Vijeća Europe o vrijednosti kulturne baštine za društvo (CETS br. 199), koja je potpisana u Faru 27. listopada 2005. godine;

Naglašavajući doprinos tih konvencija u izradi temeljnog referentnog okvira za nacionalne politike u području kulturne baštine;

Uvjereni da zaštita, očuvanje, promicanje i unapređenje kulturne baštine pomažu u izgradnji povezanih i pravednijih društava, na temelju načela koja predstavljaju zajedničko nasljeđe naroda Europe;

Uvjereni da politike u području baštine pridonose poboljšanoj životnoj okolini i kvaliteti života Europljana, te da igraju značajnu ulogu u jačanju društvene strukture i gospodarskog napretka;

Naglašavajući da upravljanje kulturnom baštinom, na temelju načela demokracije i ljudskih prava, predstavlja izazov za sva društva ne samo u Europi, već i u cijelom svijetu, te da europski pristup može pomoći ojačati usklađenost i učinkovitost mjera koje svaka država članica treba usvojiti;

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Odlučni slijediti Deklaraciju iz Namura, usvojenu na 6. Konferencija europskih ministara odgovornih za kulturnu baštinu (Namur, 23. i 24. travnja 2015. godine);

Podsjećajući na konačnu izjavu sa 10. Konferencije ministara kulture Vijeća Europe (Moskva, travanj 2013.) koja potvrđuje ulogu Vijeća Europe kao izvanredne paneuropske organizacije u području kulture;

Svjesni odlučujućeg doprinosa drugih međunarodnih organizacija, a posebice UNESCO-a, zaštititi, čuvanju, očuvanju i unapređenje baštine, te pozdravljajući inicijativu Europske komisije¹ da 2018. godinu proglasi Europskom godinom kulturne baštine;

Uzimajući u obzir da kulturna baština predstavlja bitan stup kulture i da se oba područja suočavaju s istim izazovima;

Uzimajući u obzir da proračunski i ljudski resursi, i na europskoj razini i na razini nekih država članica, nisu više dostatni za očuvanje i obnovu europske baštine, te da ne mogu osigurati da se baština prenese u nasljeđe budućim generacijama;

Uzimajući u obzir Europsku strategiju za baštinu za 21. stoljeće, koju je izradio Upravni odbor za kulturu, baštinu i krajobraz (CDCPP), na temelju zaključaka europskih ministara odgovornih za kulturnu baštinu, te prepoznajući njegovu važnost i vrijednost za sve države članice i za države koje nisu članice, koje su stranke Europske kulturne konvencije;

Smatrajući da je razmjena prakse i konkretnih iskustava između država članica jedna od glavnih karakteristika Strategije, što im omogućuje da inspiriraju jedni druge i time olakšaju provedbu strategije,

1. Preporučuje da vlade država članica:

- i. prihvate i provode strategiju u dodatku ovoj preporuci, na odgovarajućim razinama upravljanja, u skladu s njihovim važećim nacionalnim zakonskim propisima i praksom;
- ii. u što većoj mjeri prosljede strategiju među vladinim i nevladinim dionicima, regionalnim i lokalnim tijelima, stručnjacima, lokalnim udrugama i civilnom društvu, te ih potaknu na aktivnije promicanje učinkovite provedbe strategije i ostvarenje njezinih ciljeva;
- iii. iskoristiti, ako je to prikladno, primjere dobre prakse evidentirane i ažurirane u HEREIN sustavu
- iv. osigurati daljnje aktivnosti nakon procesa evaluacije, koje su sastavni dio strategije i njezine provedbe;

2. Poziva države članice Europske kulturne konvencije koje nisu članice Vijeća Europe da koriste Strategiju kao referentni dokument i da ga prate, u skladu s vlastitim pravnim sustavom i praksom;

3. Pozdravlja inicijativu Europske komisije da 2018. godinu proglasi 'Europskom godinom kulturne baštine', te potiče sinergiju s provedbom ove Strategije.

---

¹ Stavak se u suprotnom može izmijeniti na sljedeći način: podržati odluku Vijeća i Europskog parlamenta da 2018. godinu proglasi Europskom godinom kulturne baštine.

PREDGOVOR

Europsku strategiju za kulturnu baštinu za 21. stoljeće treba promatrati u kontekstu promjena koje su se dogodile u načinu na koji se pojam baštine poima, ukorijenjenom u samoj povijesti Europe, osobito tijekom 18. i 19. stoljeća. Moglo bi biti korisno u ovom trenutku podsjetiti na neke od značajnih prekretnica u složenoj povijesti tog pojma i politika vezanih uz baštinu koje otkrivaju zajedničke trendove i jasne razlike u raznim državama Europe, a koje su rezultat posebnih okolnosti u svakoj državi i odnosa te države prema s baštini i povijesti.

Vrijednosti naslijeđene iz razdoblja antike ponovno su otkrivene i daje im se važnost u renesansi i prosvjetiteljstvu, posebno kroz rimsku i papinsku tradiciju, te se zaštitom baštine bavi u javnoj, vjerskoj i privatnoj sferi u cilju očuvanja i prenošenja predmeta, rituala i ostavština iz prošlosti budućim generacijama. Od 17. stoljeća nadalje, učenici "sakupljači starina" u cijeloj Europi sastavili su zbirke svih vrsta predmeta, uspostavili prve muzeje i osnovali učena društva. Neke države, poput Švedske, u to su vrijeme usvojile službene naputke. Francuska revolucija označila je prekretnicu, sa svojim kontradiktornim mjerama – koje su podjednako uništavale i štatile – i turbulentnim događanjima, kao što su pljačkanja nakon nacionalizacije imovine.

Zatim su se uključili intelektualci. Godine 1799., Goethe je afirmirao pojam kolektivnog vlasništva i zaštite baštine: "Sva umjetnička djela kao takva pripadaju cijelom ljudskom rodu i vlasništvo nad njima podrazumijeva obvezu da ih se očuva"². Godine 1825., Victor Hugo je u svom pamfletu pod naslovom "Rat protiv uništavatelja" napisao: "Dvije su stvari bitne za neku građevinu: njezina namjena i njezina ljepota. Njezina namjena pripada vlasniku, a njezina ljepota cijelom svijetu. Uništiti je stoga znači prekoračiti svoje pravo"³. Plodovi prosvjetiteljstva – kao što su muzeji umjetnosti, znanosti i tehnologije – postali su dostupni javnosti u velikom broju država. U Francuskoj se taj se proces institucionalizacije razvijao s obrazovnom namjenom, istovremeno s procesom nacionalizacije imovine.

U 19. stoljeću, Europa je podijeljena na suprotstavljene narode, a nacionalistički pokreti, a zatim i revolucije godine 1848., nastojali su opravdati i ojačati postojanje država, od kojih su neke tek nastajale dok su druge bile suočene s prijetnjom. Ljudi su se okrenuli prošlosti u potrazi za vlastitim identitetom. Postupno je nastao zaokret od ideje spomenika u sjećanje na neku osobu ili događaj (od latinskog *monumentum* - memorijalna struktura, koja se temelji na glagolu *monere* - podsjetiti) do ideje spomenika koji ima povijesnu i umjetničku vrijednost. Diljem Europe, počeli su se graditi temelji nacionalne politike koje se bave baštinom. Sastavljeni su inventari, nakon čega su doneseni zakoni koji su malo po malo utvrdili propise iz područja zaštite, očuvanja i unapređenja.

Početkom 20. stoljeća, Austrijanac Alois Riegl predstavio je prijedlog tipologije spomenika u skladu s nizom vrijednosti koje im je pridavao. Naglasak je stavio na pojmove očuvanja i restauracije. Navedena načela kasnije su uključena u sva nacionalna zakonodavstva Europskih država, te predstavljaju stečevinu od koje sve države članice Vijeća Europe imaju koristi.

Godine 1931., prvi Međunarodni kongres arhitekata i tehničara koji se bave povijesnim spomenicima održan je u Ateni i na njemu je usvojena Osnivačka povelja, koja je potvrdila ranije definirana Riegllova načela. Preporučeno je da se pri bilo kojem korištenju spomenika treba poštovati njihova povijesna ili umjetnička priroda, te da se posebna pozornost posveti spomenicima i okolini pri bilo kakvom planiranju razvoja;

² Goethe J. W. (von) (1799), *Propylaen. Eine periodische Schrift*, Tübingen, citiran u Swenson A. (2013), *The rise of heritage. Preserving the past in France, Germany and England, 1789-1914*, Cambridge University Press, str. 278.

³ Hugo V, Sur la destruction des monuments en France (1825), dans: Guerre aux Demolisseurs, *Revue des deux mondes*, tom 5 (1832), str. 607-622.

Naglašena je važnost suradnje između kustosa, arhitekata i znanstvenika te je na kraju upućen poziv na međunarodnu suradnju, po prvi puta u području "umjetničke i arheološke baštine". Specifičan kontekst poslijeratnog razdoblja i rad koji je obavio UNESCO kako bi spasio znamenite spomeničke cjeline diljem svijeta, potaknuli su navedene stručnjake i njihove nasljednike na Drugom međunarodnom kongresu arhitekata i tehničara koji se bave povijesnim spomenicima, održanom u Veneciji 1964., da uspostave Međunarodno vijeće za spomenike i spomeničke cjeline (ICOMOS), i to na prijedlog UNESCO-a. Na drugom je Kongresu usvojeno 13 rezolucija, od kojih je prva Međunarodna povelja o očuvanju i restauraciji spomenika i spomeničkih cjelina, poznatija kao Venecijanska povelja.

1970-ih, izraz "povijesni spomenik" zamijenjen je pojmom "kulturna baština", koji se od tada koristi za zakonom zaštićena dobra. Ova promjena, kojom je taj pojam značajno proširen, nastala je u društveno-ekonomskom, političkom i kulturnom kontekstu koji se podudara s naftnom krizom 1973. i značajnim promjenama u načinu života. Konvencija o zaštiti svjetske kulturne i prirodne baštine (UNESCO 1972.), te Europska godina graditeljske baštine, "Budućnost za našu prošlost" (Vijeće Europe, 1975.) bile su ključne značajke ove promjene. Pad Berlinskog zida godine 1989. izmijenio je granice i stvorio nove zajedničke prostore.

Na temelju velikog iskustva koje proizlazi iz 40 godina diskusija i razmjena iskustava između stručnjaka i političkih predstavnika, Vijeće Europe izradilo je i nakon usvajanja, provelo nekoliko temeljnih konvencija koje su prenesene u nacionalna zakonodavstva Europskih država, stvarajući time temelje baštine u široj Europi:

- Europska kulturna konvencija (1954.);
- Konvencija o zaštiti arhitektonskog blaga Europe (Granada, 1985. - ETS br. 121);
- Europska konvencija o zaštiti arheološkog blaga (Valletta, 1992 - ETS br. 143) (revidirana);
- Konvencija o europskim krajobrazima (Firenca, 2000. - ETS br. 176);
- Okvirna konvencija o vrijednosti kulturne baštine za društvo (Faro, 2005. - CETS br. 199).

Navedene se konvencije koriste kao referentni tekstovi, te su dopunjene nizom deklaracija, preporuka i rezolucija.⁴

Europska strategija kulturne baštine za 21. stoljeće nasljednica je cijele ove tradicije promišljanja, dijeljenja i suradnje koja je ojačana tijekom posljednjih 40 godina. Pitanja s kojima se suočavamo na početku ovog 21. stoljeća nisu više zašto ili kako trebamo očuvati, obnoviti i poboljšati našu baštinu, već "Za koga ovo radimo?". To je osnovno pitanje Okvirne konvencije o vrijednosti kulturne baštine za društvo (Faro, 2005.), na kojoj se temelji cijeli proces Europske strategije za kulturnu baštinu za 21. stoljeće.

I. OPĆI OKVIR

Korijeni Europske strategije za kulturnu baštinu za 21. stoljeće mogu se naći u brojnim postignućima Vijeća Europe koja su, od usvajanja Europske kulturne konvencije, pomogla oblikovati politike povezane s baštinom u većini europskih zemalja i dovela do suradnje između njih. Strategija se također oslanja na rad UNESCO-a i Europske unije, te na rasprave koje su se vodile u međunarodnim nevladinim organizacijama i mrežama koje se bave baštinom a koje su bile uključene u izradu ove Strategije.

Interes za kulturnu baštinu, u europskim i međunarodnim razmjerima, seže do kraja 19. stoljeća i još uvijek se razvija. Izražen je u temeljnim tekstovima i, posebice, u Haškim konvencijama o Zakonima i običaji kopnenog

⁴ Dostupno na: www.herein-system.eu/council-europe.

ratovanja (1899, 1907), Konvencija o zaštiti kulturnih dobara u slučaju oružanog sukoba (1954), Atenska (1931) i Venecijanska (1964) povelja o očuvanju i restauriranju povijesnih spomenika. Najnoviji referentni tekstovi su UNESCO-va Konvencija o očuvanju nematerijalne kulturne baštine (2003.), UNESCO-va Konvencija o zaštiti i promicanju raznolikosti kulturnih izričaja (2005.) i Okvirna konvencija Vijeća Europe o vrijednosti kulturne baštine za društvo (2005.), koja naglašava potrebu za većim sudjelovanjem građana i sposobnost lokalnih zajednica, građana i civilnog društva da prepozna kao baštinu ono što je za njih značajno i da poštuje, očuva, prenosi i obogati tu baštinu.

Međutim, naš je kontinent prošao kroz nekoliko promjena koje su donijele izazove za "zajednički život" i za poštovanje načela na kojima se temelji demokracija, a koja čine zajedničko nasljeđe država članica Vijeća Europe.

Demografske i klimatske promjene, širenje masovnog turizma na globalnoj razini, sve veći broj prirodnih katastrofa i katastrofa uzrokovanih ljudskim aktivnostima, sklonost izolaciji zajednica, međugeneracijske podjele, ekonomska kriza i pojava izazova ili ozbiljnih kršenja vrijednosti slobode, tolerancije i demokracije na kojima se temelje naša društva: svi ti izazovi zahtijevaju usklađene, sveobuhvatne i nadahnute odgovore.

Kulturna baština, i sve njene komponente, ključni su čimbenik u promjeni fokusa naših društava, na temelju dijaloga među kulturama, poštovanju identiteta i različitosti, i osjećaja pripadnosti zajednici jednakih vrijednosti. Kulturna baština može igrati ključnu ulogu i to kao sredstvo izgradnje, određivanja i potvrđivanja vlastitog identiteta.

Kulturna baština je također snažan čimbenik u društvenom i gospodarskom razvoju kroz aktivnosti koje potiče i politika na kojima se one temelje.

Može pomoći u postizanju ciljeva u drugim sektorima. Predstavlja neprocjenjiv resurs u području obrazovanja, zapošljavanja, turizma i održivog razvoja.

Nužno je dati važniji prioritet politikama koje se bave kulturnom baštinom, te one moraju biti središnji dio integriranog pristupa čiji je fokus na očuvanju, zaštiti i promicanju baštine od strane društva u cjelini – ne samo od strane nacionalnih tijela već i zajednica zaduženih za očuvanje te baštine - tako da svi, od onih koji su usko uključeni do onih manje povezanih, mogu tu baštinu cijeniti i imati osjećaj odgovornosti za nju.

S tim se izazovom niti jedna država ne može sama nositi. Svačiji napori se moraju promicati, podržati i proširivati putem zajedničke svijesti te usklađenih i dosljednih aktivnosti. To je cilj ove Strategije za 21. stoljeće.

II. OPSEG

Europska strategija za kulturnu baštinu u 21. stoljeću temelji se na inkluzivnom pristupu i uključuje ne samo lokalna, regionalna, nacionalna i europska javna tijela, već i sve dionike koji se bave baštinom, uključujući stručnjake, (međunarodne) nevladine organizacije (NVO), volonterski sektor i civilno društvo.

Strategija promiče dobro upravljanje⁵ utemeljeno na participativnom upravljanju koji uključuje prvenstveno

⁵ Dobro upravljanje je pojam na kojem se temelje javne politike i način na koji državni službenici izvršavaju svoje obaveze. To uključuje načela poput - pogledati kao referencu Strategiju Vijeća Europe za inovacije i dobro upravljanje na lokalnoj razini, koju je usvojio Odbor ministara 8. ožujka 2008. - održavanje poštenih i slobodnih izbora, poštovanje različitosti, transparentnosti i etičkog ponašanja, odgovornost, otvorenost i sudjelovanje u upravljanju pitanjima od javnog značaja, održivost i dugoročne vizije, razumno i odgovorno korištenje javnih sredstava, itd. „Participativno upravljanje” ovdje se

nacionalnu, regionalnu i lokalnu razinu. Jer upravo lokalna tijela imaju izravan odnos sa svojom baštinom i njome svakodnevno upravljaju. Stoga se na ovoj razini građane mora poticati na veće sudjelovanje u provedbi ove strategije, u kontekstu javnog djelovanja i u uskoj suradnji s aktivnostima koje provode predmetni stručnjaci i javne agencije.

Pojam kulturne baštine znatno se promijenio u posljednjih nekoliko desetljeća, a njegov položaj nastavlja varirati ovisno o društvu u kojem se nalazi. Uobičajene podjele nestaju i zamjenjuje ih holistički pristup: kulturna baština, koja obuhvaća nematerijalnu dimenziju, znanja i stavove, koja je neraskidivo povezana s njezinim kontekstom i njezinim prirodnim i kulturnim okruženjem. Uspostavlja se novi odnos između kulturne baštine i suvremenog stvaralaštva, omogućavajući daljnji prostor za kreativnost i inovativnost.

U skladu s Okvirnom konvencijom iz Faroa, prepoznavanje baštine zamišljeno je kao zajednička odgovornost: baština više nije ograničena samo na one elemente koje su nacionalna tijela službeno priznala kao takva - zaštićena baština - već sad uključuje i one elemente koje lokalno stanovništvo i lokalna tijela smatraju baštinom. Ova promjena potiče na novi pristup upravljanja koji je više participativan i potiče više na suradnju.

Baština je neobnovljivo opće dobro čije su očuvanje, zaštita i poboljšanje odgovornost društva u cjelini, što uključuje politička, pravna i administrativna područja. Posljedično, potrebno je definirati ulogu svih onih koji u tome sudjeluju i građanima omogućiti načine na koje mogu preuzeti svoj dio odgovornosti. Podizanje svijesti, istraživanja i edukacije stoga su vrlo važni. Edukacija je vrlo važna za očuvanje i prenošenje europskog znanja i vještina, koji sami po sebi predstavljaju oblik baštine koju je moguće iskoristiti. Ovaj pristup mora se temeljiti na dijalogu između države, građana i stručnjaka s ciljem međusobnog razvoja i širenja znanja.

Baština je određujuće svojstvo Europe i temeljito razumijevanje te baštine zahtijeva interdisciplinarno istraživanje. S obzirom na svoje jedinstveno bogatstvo i raznolikost, to je važan čimbenik za identitet i privlačnost kontinenta. Svjedoči o političkim, kulturnim, umjetničkim, znanstvenim, duhovnim, filozofskim i trgovinskim razmjenama koje su formirale naš europski identitet. Pomaže nam tako da bolje razumijemo sebe i druge.

III. CILJEVI I ZADACI

Strategija se temelji na temeljnim vrijednostima Vijeća Europe: demokraciji, poštovanju ljudskih prava i temeljnih sloboda, otvorenosti i dijalogu, jednakom dostojanstvu svih ljudi, međusobnom poštovanju i osjetljivosti za raznolikost. Nastoji potaknuti i olakšati provedbu konvencija koje se odnose na baštinu. Zalaže se za zajednički i jedinstveni pristup kulturnoj baštini i način na koji se njom treba upravljati, na temelju djelotvornog pravnog okvira koji bi osigurao integrirano očuvanje baštine u smislu Rezolucije [Rez\(76\)28](#) Odbora ministara Vijeća Europe, a koja se odnosi na prilagodbu zakona i propisa zahtjevima integriranog očuvanja graditeljske baštine, te uključenost svih važnih aktera, institucionalnih i drugih, te predstavnika stručnjaka i civilnog društva, na lokalnoj, nacionalnoj, europskoj i međunarodnoj razini.

Nastoji ostvariti sinergiju između postojećih alata i politika, te ih poboljšati ili nadopuniti, prema potrebi, na temelju, posebno, pravnih instrumenata na snazi na međunarodnoj i europskoj razini. Isto tako, naglašava iskustva i postignuća država Europe, koja se prenose i dijele putem sustava **HEREIN** (op.prev. **HEREIN** European Cultural Heritage Information Network), Europske mreže o baštini.

Isto tako nastoji pomoći izgraditi miroljubiva društva, svjesna svoje različitosti i bogatstva koje to predstavlja,

koristi kao izraz za otvorenost prema potrebama i očekivanjima dionika, spremnost nositelja javne vlasti da poslušaju i odgovore na njihova očekivanja ili upite, te da provode javne politike u duhu otvorenosti, odgovornosti i zajedničkog vlasništva.

i koja privlače ljude u smislu zapošljavanja i gospodarskog razvoja te u kojima postoji visoka kvaliteta života i životne sredine.

IV. TRI PRIORITETNE KOMPONENTE I ČETIRI DODIRNE TOČKE (PODRUČJA PREKLAPANJA)

Strategija se temelji na tri komponente.

1. "Društvena" komponenta koristi baštinu u cilju promicanja različitosti, osnaživanje zajednica u kojima se baština nalazi i participativnog upravljanja.
2. Komponenta "teritorijalnog i gospodarskog razvoja" nastoji ojačati doprinos baštine održivom razvoju, na temelju lokalnih resursa, turizma i zapošljavanja.
3. Komponenta "znanja i obrazovanja" bavi se, putem baštine, pitanjima obrazovanja, istraživanja i cjeloživotnog učenja, te uspostavlja centre znanja o baštini i centre za obuku za tradicionalne obrte i zanimanja, uz pomoć odgovarajućih nastavnih, obrazovnih i istraživačkih programa.

Ove "komponente" dodiruju se u četiri područja: između društvene komponente i komponente teritorijalnog i gospodarskog razvoja; između komponente teritorijalnog i gospodarskog razvoja i komponente znanja i obrazovanja, između komponente znanja i obrazovanja i društvene komponente, i na kraju, između sve tri komponente.

Sveukupna dosljednost i specifična priroda ove Strategije proizlaze iz ravnoteže između raznih komponenata i područja u kojima se preklapaju.

V. PREUZIMANJE OBVEZA

Strategija se predlaže državama članicama Vijeća Europe i drugim državama strankama Europske kulturne konvencije.⁶ Države se potiče da djeluju u skladu sa Strategijom i sa svojim ustavnim sustavima te da poduzmu sve odgovarajuće mjere kako bi postigle njezine ciljeve.

Takve mjere možda već postoje no može postojati potreba za novim inicijativama. Države se u dobroj vjeri obvezuju da će poduzeti potrebne korake kako bi se provodile preporuke iz ove Strategije, te da će jedna drugoj pomagati i razmjenjivati iskustva, znanja, istraživanja i dobre prakse.

U bazi podataka HEREIN već se nalaze brojni primjeri dobre prakse. Države se pozivaju da koriste navedenu bazu podataka i da u nju unose nove prakse u skladu s ovom Strategijom. Doprinosi lokalnih tijela, dionika na terenu, udruga, stručnjaka i civilnog društva dobrodošli su i promicat će ih se u suradnji sa nacionalnim koordinatorima HEREIN-a.

⁶ Ova strategija je predložena državama članicama Vijeća Europe te državama strankama Europske kulturne konvencije na temelju Preporuke Rez(2017) ... Odbora ministara Vijeća Europe čiji je sastavni dio.

VI. SADRŽAJ I PROVEDBA

Svaka komponenta povezana je s nizom izazova od kojih se neki preklapaju s jednom ili obje druge komponente. Sastavljeno je niz preporuka za rješavanje tih izazova. Svaka je država zadužena za provedbu preporuka u skladu sa svojim prioritetima i resursima. Svaka je preporuka podijeljena na načine djelovanja koji su predstavljeni u obliku prijedloga, te ilustrirani, uz pomoć primjera, aktivnostima već provedenim u nekim državama (za više informacija vidi Dodatak B).

VI.1. "DRUŠTVENA KOMPONENTA" (S)

"Društvena komponenta" (D) bavi se odnosom između baštine i društava, građana, prenošenjem i dijeljenjem demokratskih vrijednosti putem participativnog upravljanja, te dobrim upravljanjem kroz participativni pristup:

Izazovi

- S1. Živjeti u miru
- S2. Unaprijediti kvalitetu života
- S3. Pridonosi dobrobiti i zdravlju ljudi
- S4. Očuvati kolektivno sjećanje
- S5. Uspostaviti dobro upravljanje
- S6. Promicati participativni menadžment
- S7. Unaprijediti provedbu konvencija
- S8. Promicati inkluzivan pristup baštini

Preporuke

Preporuka S1

Poticati uključivanje građana i lokalnih tijela u tome da kapitaliziraju svoju svakodnevnu baštinu

Baština oko nas, u svim svojim različitim oblicima, i materijalna i nematerijalna, izravno se tiče građana svih uzrasta, dugogodišnjih stanovnika i novopridošlica podjednako, jer je dio našeg svakodnevnog okruženja. Pojedinačno ili kolektivno uključivanje građana plod je procesa koji ide od podizanja svijesti do aktivnog sudjelovanja u projektima koje provode lokalne vlasti i udruge kako bi identificirale, interpretirale, proučavale i promicale baštinu. Taj participativni pristup promicanju baštine oslanja se na različita sredstva i pristupe, od najtradicionalnijih do najinovativnijih. On zahtijeva pojačanu svijest o socijalnim očekivanjima i na široj razini pridonosi participativnoj demokraciji.

Relevantni izazovi	S2	S4	S6	S8			
<i>Dodirne točke</i>	<i>D1</i>	<i>D3</i>	<i>K1</i>	<i>K3</i>			

Načini djelovanja

- Organizirati posjete otkrivanja koje vode lokalni stanovnici i profesionalci baštine: u četvrti, sela, gradove, obrtničke radionice, muzeje, knjižnice, itd.
- Poticati izlaganja lokalnih obrtnika u cilju otkrivanja i promicanja lokalnih vještina i know-how-a
- Organizirati događanja koja sadrže aspekte domaće i funkcionalne baštine (pekarske peći, mlinovi za ulje, parni strojevi, lokalni muzeji, glazba, ples, legende, tradicije, itd.)
- Ispitati socijalnu potražnju kako bi se identificirala očekivanja ljudi, interesi, ono što vole i ne vole

(mladi, umirovljenici, novopridošlice, itd.)

- Povećavati svijest o digitalnim načinima promocije i širenja baštine
- Uvesti politiku publikacija: knjižice, brošure, znanstveni radovi
- Proizvoditi audiovizualne i digitalne programe koji uključuju stanovništvo: televizijske i radijske programe, dijeljenje projekata online, natjecanja (novine, itd.) kako bi se poticalo aktivno sudjelovanje građana
- Razvijati projekte participativne identifikacije baštine i razvojne projekte koji uključuju baštinu

Ciljana publika: lokalna

Primjeri djelovanja

- "SOS Baština" /"SOS Patrimoine"/, tematski informativni bilteni koje izdaje Valonska ruralna fondacija, korisna svim građanima uključenim u očuvanje nekog predmeta baštine (Belgija, Valonija)
<http://www.frw.be>

Preporuka S2

Učiniti baštinu dostupnijom

Dostupnost, bilo na daljinu ili na licu mjesta, vrijednost je i svrha naše baštine koja je opće dobro. U različitim oblicima, materijalnim i virtualnim, fizičkim i kognitivnim, može je se koristiti za djelovanje na niz ljudskih percepcija. Ova potraga ide ruku pod ruku s poštivanjem različitosti ljudi i njihovih tumačenja prijedloga koji im se iznose. Mora se temeljiti na iscrpnom poznavanju potencijalnih ciljanih skupina i njihovih potreba i mora pokazati strogost i kreativnost kako bi se publika proširila i aktivno se uključila. Širok spektar sredstava i tehnika na raspolaganju je za razvijanje doživljaja i događanja baštine, koji uključuju kako ljudsko sudjelovanje tako i proširenu stvarnost. Digitalne tehnike i mreže – posebice internet – donose neviđene mogućnosti za nove putove pristupa koji potiču interaktivnost. Baština, koja ilustrira kreativni genij čovječanstva kroz stoljeća, također je izvor kreativnosti. Otvaranje baštine čini pristup istoj lakšim, a cilj je postignut kada skupina ljudi razvije odnos bliskosti sa zajedničkom baštinom.

Relevantni izazovi	S1	S2	S5	S7			
Dodirne točke	D1	D3	K1	K3			

Načini djelovanja

- Provesti poboljšanja kako bi se povećala sigurnost dobra/lokaliteta i omogućio, koliko god je to moguće, pristup posjetiteljima s tjelesnim ili osjetilnim invaliditetom
- Provesti analize i u svjetlu istih poboljšati signalizaciju
- Osmisliti tekst i metode prezentacije etički odabrane kako bi se uklopili u raznolikost ciljanih publika i razne interpretacije baštine
- Uvesti poticaje za specifične skupine (mladi, ljudi koji ovakve sadržaje rijetko koriste, itd.)
- Provoditi kampanje podizanja svijesti (tisak, tisak za djecu, igre/natjecanja, itd.)
- Proizvesti višejezični prezentacijski i interpretacijski materijal
- Osmisliti zabavne, interaktivne i kreativne metode prezentacije
- Upoznavati posjetitelje s različitim načinima percipiranja baštine
- Razvijati doživljaje baštine kombinirajući različite oblike kulturnog izričaja (ples, glazba, tradicionalne ili nove vještine, gastronomija, itd.) i igrajući na različite ljudske žice (osjetila, osjećaji, znanje)
- Proizvoditi audiovizualne programe
- Poticati virtualno otkrivanje baštine na daljinu koristeći najnovije tehnologije i društvene mreže

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

- Prikupljati i prikazivati iskaze građana o baštini
- Promicati interdisciplinarni pristup baštini

Ciljana publika: lokalna, regionalna, nacionalna, europska

Primjeri djelovanja

- Aktivnosti provedene tijekom Dana europske baštine (Europa)
<http://ppj-eu.coe.int/en/web/ehd-jep>

Preporuka S3

Koristiti baštinu za afirmaciju i prenošenje temeljnih vrijednosti Europe i europskog društva

U svojoj svojoj veličanstvenosti i raznolikosti, kulturna baština može pomoći građanima Europe da gledaju izvan svojih specifičnih nacionalnih, regionalnih ili lokalnih karakteristika, te da iznađu i razvijaju osjećaj zajedničke pripadnosti i povijesti, u skladu s temeljnim europskim vrijednostima humanizma i demokracije. Kulturna baština omogućuje nam da spoznamo ulogu koju su kroz vrijeme i prostor imali egzogeni utjecaji (materijalni i nematerijalni). Ona ističe važnost vještina i know-how-a, uvezenog ili izvezenog, koji su se pojavili u Europi tijekom stoljeća. Osim toga, kulturna baština može pokazati kako su ovi različiti utjecaji pridonijeli i dalje pridonose izgradnji europskog društva, svojstava i ideala.

Relevantni izazovi	S1	S2	S3	S4	S5	S6	S7	S8
Dodirne točke	D1	K1	K3	K6				

Načini djelovanja

- Koristiti mnoge različite izričaje baštine kako bi se promicale i širile temeljne vrijednosti Europe i europske kulture i društva
- Isticati činjenicu da raznolikost naše kulturne baštine ima kako europsku tako i lokalnu dimenziju
- Identificirati i istaknuti materijalne i nematerijalne egzogene utjecaje koji su pridonijeli povijesti europskog društva i europske kulture
- Identificirati i isticati razmjene vještina i know-how-a, uvezene ili izvezene
- Koristiti rječnik i način prezentiranja primjerene različitim publikama kako bi se pokazalo da su naša baština i kulturna raznolikost imovina za budućnost Europe
- Proizvesti pisani, audiovizualni i digitalni materijal na nekoliko jezika, stvarajući poveznice između određenog dobra/lokaliteta ili događanja i drugih zainteresiranih kultura
- Sudjelovati na Danima europske baštine i drugim događanjima koja ističu vezu između kulturne baštine i europskih vrijednosti, ideala i principa.
- Širiti duh "Oznake europske baštine"/European Heritage Label/ kako bi se generirao entuzijizam koristeći primjere regionalne ili lokalne kulturne baštine
- Poticati i promicati "Europske prijestolnice kulture"
- Sastaviti kolektivnu i interdisciplinarnu povijest baštine u Europi

Ciljana publika: lokalna, regionalna, europska

Primjeri djelovanja

- Nagrada Europa Nostra i Oznaka europske baštine, F. Liszt Muzička akademija (Mađarska)

Preporuka S4**Promicati baštinu kao mjesto susreta i sredstvo međukulturalnog dijaloga, mira i tolerancije**

Spomenici, dobra/lokaliteti i kulturne institucije idealna su mjesta za susrete i razmjene u duhu drevnih agora. Kao opće dobro, baština povećava vrijednost javnog prostora, zajedničkog građanima i posjetiteljima. Neki lokaliteti ili spomenici zahtijevaju procese pomirenja kako bi se pravedno riješile situacije u kojima različite zajednice pridaju suprotne vrijednosti istoj baštini. Otvaranjem svoje baštine i komuniciranjem svog znanja i strasti, privatni vlasnici također pridonose dijeljenju baštine koje stimulira misli i potiče dijalog.

Relevantni izazovi	S1	S2	S3	S4	S5	S6	S7	S8
<i>Dodirne točke</i>	<i>K1</i>	<i>K2</i>	<i>K3</i>					

Načini djelovanja

- Isticati povijest i vrijednost mjesta susreta u javnim područjima i spomenicima kako bi se očuvao, stvorio ili ponovno stvorio duh agore
- Poticati urbani razvoj koji uključuje kulturnu baštinu kako bi se kultiviralo korištenje javnih prostora kao mjesta susreta
- Podržavati i promicati javne i privatne inicijative koje koriste kulturnu baštinu kao mjesto promišljanja, razmjene i stvaranja
- Razvijati naracije koji ističu međukulturalne vrijednosti koje se mogu naći u pokretnoj, nepokretnoj i nematerijalnoj baštini
- Sudjelovati u programu Vijeća Europe Interkulturalni gradovi

Ciljana publika: lokalna, regionalna, nacionalna, europska

Primjeri djelovanja

- "Neka druga priča" /"Another story"/. Međukulturalne staze u muzeju Brera (Italija)
<http://valorizzazione.beniculturali.it/it/notizie/259-brera-unaltra-storia-percorsi-interculturali-nel-museo.html>

Preporuka S5**Poticati i ocijeniti praske i procedure participacije građana**

Participacija građana, uključujući u području kulturne baštine, dio je demokratskog procesa. To je rezultat konvergencija političke volje i građanskog duha. Ljudima omogućuje da uživaju u baštini istovremeno priznajući svoju individualnu i kolektivnu odgovornost za istu. Većina zemalja ima neki oblik participacije građana u kontekstu javnog djelovanja, organiziranog ili na neki drugi način. Identificiranje postojećih praksi i procedura i njihovih područja primjene, te ocjena njihove učinkovitosti i utjecaja pomažu konsolidirati ono što je već ostvareno i razvijati druge pravce djelovanja za jačanje participacije građana u korist kulturne baštine.

Relevantni izazovi	S1	S3	S5	S6	S7		
<i>Dodirne točke</i>	<i>D1</i>	<i>D7</i>	<i>K1</i>	<i>K7</i>			

Načini djelovanja

- Identificirati barijere za participaciju građana i iznijeti predložena rješenja
- Ocijeniti postojeće prakse i metode s ciljem razvoja participacije građana u upravljanju kulturnom

- baštinom: identifikacija, opis, interpretacija, promocija
- Na temelju nalaza te ocjene, prilagoditi postojeće procedure kako bi se poboljšala participacija građana
- Provoditi nove participativne pristupe

Ciljana publika: lokalna, regionalna, nacionalna

Primjeri djelovanja

- Društvo prijatelja dubrovačkih starina (Hrvatska)
<http://citywallsdubrovnik.hr/drustvo/?lang=en>

Preporuka S6

Stvoriti odgovarajući okvir kojim bi se lokalnim vlastima i zajednicama omogućilo da poduzimaju radnje u cilju promicanja svoje baštine i upravljanja njome

Građani moraju moći izraziti svoja očekivanja i biti uključeni u upravljanje baštinom. To je izraženo kroz formiranje skupina koje obuhvaćaju ljude koji pridaju vrijednost specifičnim aspektima kulturne baštine koju žele očuvati i prenijeti budućim generacijama, kako u kontekstu javnog djelovanja tako i izvan tog konteksta. Vlasti ipak moraju poduzeti korake kako bi se omogućilo ostvarivanje ovog s kulturnom baštinom povezanog prava. Uspostava potrebnog okvira mogla bi prekoračiti granice dokumenta o politici baštine i zahtijevati djelovanje u drugim javnim sektorima.

Relevantni izazovi	S1	S2	S4	S5	S6	S7	
Dodirne točke	K1	K6	D1	D7			

Načini djelovanja

- Prilagoditi postojeće zakone i procedure kako bi se razvijala partnerstva između raznih razina vlasti, lokalnih vlasti i relevantnih dionika
- Poticati razmišljanje i javnu raspravu o pitanjima kulturne baštine u igri i pravcima koje treba usvojiti
- Pozivati građane da se uključe u inventure baštine, istraživanja i rad na njezinoj zaštiti, koje su potvrdili stručnjaci radi osiguravanja odgovarajuće razine kvalitete
- Koristiti sva moguća sredstva kako bi se omogućila participacija građana u procesu identificiranja, proučavanja, interpretacije, očuvanja i prezentacije kulturne baštine
- Olakšati prikupljanje participativnih financijskih resursa
- Sastaviti povelje za uključivanje zajednica baštine u javno djelovanje
- Poticati izradu dokumenata regionalnog razvoja i planiranja, utemeljenih na baštini kao imovini, uz uključivanje stanovništva

Ciljana publika: lokalna, regionalna, nacionalna

Primjeri djelovanja

- Regionalna savjetodavna konferencija dionika kulture i baštine, Pays de la Loire regija (Francuska)
www.culture.paysdelaloire.fr/politiques-culturelles/conference-regionale-consultative/

Preporuka S7

Razvijati i promicati participativne programe identificiranja baštine

Baštinu je potrebno prije svega identificirati prije nego što je stanovništvo može prepoznati i preuzeti vlasništvo, i prije nego se mogu pokrenuti bilo kakvi procesi upravljanja i promocije. Za građane je sudjelovanje u tim participativnim shemama izvor osobnog ispunjenja; ono također skreće pozornost na neposredno okruženje, što onda ima šire posljedice. Osjećaj pripadanja nekoj regiji i svijest o važnosti kvalitetne životne sredine su pojačani; a to potiče osjećaj kolektivne odgovornosti za baštinu.

Relevantni izazovi	S2	S4	S5	S6	S7	S8	
<i>Dodirne točke</i>	<i>K1</i>	<i>K2</i>	<i>K3</i>	<i>D3</i>			

Načini djelovanja

- Stvoriti suradničke platforme za zajedničko sastavljanje inventara
- Razvijati uz pomoć stručnjaka participativne programe i projekte identificiranja baštine na raznim teritorijalnim razinama osmišljene za različite publike (odrasli, djeca, starije osobe, itd.)
- Pružati potporu tematski specifičnim inventurama
- Poticati projekte koji njeguju udruživanje raznolikog raspona vještina
- Promicati projekte koji njeguju stavljanje u kontekst identificiranih predmeta i osigurati da time što su klasificirani kao baština nisu odvojeni od svog prirodnog okruženja i konteksta
- Provoditi projekte vezujući ih s razdobljima obuke i javnim povratnim informacijama
- Prioritet dati inventurama ugrožene baštine

Ciljana publika: lokalna, regionalna, nacionalna

Primjeri djelovanja

- Akcija provedena u sklopu Interreg (EU) projekata koja je usvojila taj pristup baštini (npr. "Transformacija baštine" "Trans-Formation du patrimoine": <http://muap.be/projets/le-projet-trans-formation-du-patrimoine-interreg-iv>)

Preporuka S8

Poticati inicijative obnove baštine lokalnih zajednica i vlasti

Uz priznatu baštinu postoje i druga dobra, predmeti, običaji, aktivnosti, tradicije i ljudi koji ih drže na životu, koje građani mogu prepoznati kao konstantno evoluirajući izraz svojih vrijednosti, znanja i vjerovanja. Potrebno je uložiti napore kako bi se osiguralo da se ovi često nepriznati oblici baštine ne previde i zanemare. Potrebno je pružiti potporu naporima lokalnih vlasti i stanovništva da od zaborava spase cijele poboje njihovog kolektivnog sjećanja koristeći materijalna i nematerijalna sredstva – dajući prioritet najkrhijima među njima. Važno je podržavati i pomagati inicijative koje će, s lokalnim stanovništvom, pomoći osigurati usmeno prenošenje kulturne baštine i očuvati njegovo sjećanje. Lokalno stanovništvo je najvažniji ambasador svog teritorija, u svom vlastitom interesu i interesu novonaseljenih stanovnika i turista.

Relevantni izazovi	S2	S3	S4	S5	S6	S8	
<i>Dodirne točke</i>	<i>D1</i>	<i>D4</i>	<i>K1</i>	<i>K2</i>	<i>K3</i>	<i>K8</i>	

Načini djelovanja

- Povećati znanje i informiranje stanovnika o baštini kako bi im se omogućilo informirano sudjelovanje
- Prikazivati napore lokalnih zajednica kako bi se otkrila i rehabilitirala zaboravljena baština (identificiranje i otkrivanje, održavanje, promocija)
- Podržavati prenošenje usmenih tradicija, oslanjajući se na iskustva lokalnih stanovnika
- Podržavati lokalne inicijative "prenositelj sjećanja i povijesti": posjeti, usporedba zabilješki i razmjena sjećanja, izvješća, publikacije, itd.
- Obučavati stanovnike da budu "ambasadori" svog teritorija (grad, četvrt, tvrtka) kako bi mogli podijeliti svoje znanje i komunicirati svoj ponos i privrženost teritoriju i njegovoj baštini
- Podržavati stvaranje ili obnavljanje veza (intelektualnih, emocionalnih, materijalnih, itd.) između građana i kulturne baštine

Ciljana publika: lokalna

Primjeri djelovanja

- Pristupačnost kao sredstvo za stanovnike Nantesa da ponovno preuzmu vlasništvo nad dvorcem-muzejom, Nantes (Francuska)
www.chateaunantes.fr/en/access

Preporuka S9

Podržavati međugeneracijske i međukulturalne projekte u cilju promicanja baštine

Već postoje brojni međugeneracijski i međukulturalni projekti za promicanje baštine koji zaslužuju da ih se podržava i razvija. Zauzvrat, ti projekti, temeljeni na dijalogu, poštivanju raznolikosti iskustva i referenci na kulturnu baštinu, te na razmjeni, omogućuju dionicima da razviju svoj puni potencijal i poboljšaju socijalnu koheziju.

Relevantni izazovi	S1	S3	S4	S5	S6	S8	
Dodirne točke	K2	K4	D1	D3			

Načini djelovanja

- Proširiti iskustva učenja gdje djeca i mladi ljudi mogu učiti od svojih starijih i obrnuto: ispitivanja lokaliteta, kamenoklesarstvo, gradnja suhozida, vitraj, fotografija, povijesne radionice, digitalna reuporaba resursa baštine, itd.
- Oformiti klubove gdje ljudi mogu razmjenjivati vještine i know-how
- Omogućiti ljudima da se upoznaju s korištenjem novih tehnologija
- Podržavati raznolikost u radu na obnovi dobara: u pogledu dobi, socijalne pozadine, zemlje podrijetla, invaliditeta, itd.
- Njegovati razmjenu mišljenja o lokalitetima baštine ili četvrtima s miješanim stanovništvom: različite dobne skupine, zanimanja, mjesta podrijetla, itd.

Ciljana publika: lokalna

Primjeri djelovanja

- Praktične "Hands-on" radionice koje djeci pomažu da se razvijaju kroz praktično iskustvo različitih vještina i međugeneracijsku razmjenu (Francuska).
www.loutilenmain.fr

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Preporuka S10

Omogućiti i poticati (javna i privatna) partnerstva u projektima promicanja i očuvanja kulturne baštine

U kontekstu proširenog pojma baštine i participativnog upravljanja, bilo bi svrsishodno razvijati javno-privatna partnerstva za projekte promicanja i očuvanja kulturne baštine. Participativno upravljanje podrazumijeva uključenost civilnog društva i građana u različitim fazama procesa, od početne ideje pa do provedbe i financiranja. U skladu s tim, treba poticati i razvijati alternativne izvore financiranja i doprinose različitih vrsta, kako bi se omogućilo da očekivanja građana dobiju veću važnost.

Ova potraga za dopunskim financiranjem trebala bi osigurati dodatne resurse i ne smije služiti kao izgovor za izučeće države. Naprotiv, ove nove prakse zahtijevaju znatna javna ulaganja i odgovarajuće etičke kodekse za očuvanje prirode, integriteta i značenja baštine, kroz predanost vrijednostima zajedničkog projekta.

Relevantni izazovi	S1	S2	S4	S5	S6	S7	S8
<i>Dodirne točke</i>	<i>D1</i>	<i>D5</i>	<i>D7</i>				

Načini djelovanja

- Identificirati tvrtke koje bi mogle biti zainteresirane za partnerstvo u cilju promicanja baštine
- Pridobiti nadležna tijela (konzularne komore, skupine tvrtki, sponzorske skupine) kako bi se stvarala i poticala partnerstva
- Upozoriti potencijalne partnere na prednosti baštine za društvo
- Sastaviti povelje koje iznose etičke standarde kojih se trebaju pridržavati partneri u projektu: što se od njih zahtijeva i koje su prednosti koje mogu očekivati
- Ubrzati potragu za alternativnim izvorima financiranja za očuvanje i obnovu kulturne baštine i za ad hoc radnje poboljšanja i promocije
- Poduzeti odgovarajuće korake kako bi se poticalo pokroviteljstvo i sponzoriranje kulturne baštine
- Podržavati radilišta i operacije osposobljavanja gdje volonteri mogu raditi uz profesionalce
- Podržavati i poticati volonterstvo
- Poticati svaku vrstu doprinosa: vrijeme, materijali, posudba alata, itd.
- Poticati financijske doprinose građana projektima baštine koji na njih utječu kako bi se usadio osjećaj odgovornosti i ojačale veze s kulturnim institucijama i javnim vlastima (e.g. crowdfunding)

Ciljana publika: lokalna, regionalna, nacionalna

Primjeri djelovanja

- Fond lutrije (UK)
www.biglotteryfund.org.uk

VI.II. KOMPONENTA "GOSPODARSKOG I TERITORIJALNOG RAZVOJA" (D)

Komponenta "gospodarskog i teritorijalnog razvoja" fokusira se na odnos između kulturne baštine i prostornog razvoja, gospodarstva i lokalne i regionalne uprave uz dužnu pažnju prema principima održivog razvoja.

Izazovi

- D1. Izgradnja inkluzivnijeg i kohezivnijeg društva
- D2. Razvijanje prosperiteta Europe oslanjajući se na njezine resurse baštine
- D3. Osigurati da Europljani uživaju visoku kvalitetu života, u skladu s njihovim kulturnim i prirodnim okruženjem
- D4. Provoditi princip integrirane zaštite
- D5. Osigurati da se baština uzima u obzir u strategijama i programima održivog prostornog razvoja
- D6. Razvijanje sposobnosti javnih službi za rješavanje pitanja održivog prostornog razvoja boljim korištenjem baštine
- D7. Očuvanje i razvoj sposobnosti javnih službi za rješavanje pitanja baštine
- D8. Povećanje korištenja i ponovno korištenje baštine

Preporuke

Preporuka D1

Promicati kulturnu baštinu kao resurs i olakšati financijsko ulaganje

Baština predstavlja nezamjenjivu imovinu visoke kulturne, socijalne, ekološke, ekonomske i znanstvene vrijednosti. Njezini resursi su dugotrajna imovina koja pridonosi održivom razvoju i upravljanju teritorijima. Mnogi pozitivni učinci baštine na ekonomsku, kulturnu, društvenu i ekološku sferu mogu se demonstrirati sa sve više opsežnih dokaza, koji mogu uvjeriti investitore svih vrsta (lokalne i regionalne vlasti, privatne vlasnike, tvrtke, filantropie, nevladine organizacije). Ulaganje u baštinu sredstvo je izravnog i neizravnog doprinos razvoju gospodarstva.

Relevantni izazovi	D2	D3	D4	D5	D6	D7	
Dodirne točke	S2						

Načini djelovanja

- Podržavati i prikazivati projekte koji uključuju baštinu i pokazuju dužnu pažnju prema njezinom integritetu
- Uvesti ili konsolidirati poticaje (bespovratna sredstva, porezne olakšice, itd.) za očuvanje kulturne baštine i upravljanje njome, te za obrazovanje o baštini
- Osigurati primjere kojima se demonstriraju pozitivni učinci baštine za društvo i teritorij, te povrat ulaganja
- Istimati razne vrste doprinosa projektima vezanim uz baštinu
- Podržavati projekte ulaganja u kulturnu baštinu (koji se odnose na znanje i vještine) kao strateškog faktora doprinosa i potpore kreativnoj ekonomiji

Ciljana publika: lokalna, regionalna, nacionalna, europska

Primjeri djelovanja

- "Kulturna baština je važna za Europu" / "Cultural Heritage counts for Europe" / izvješće, 2015. (Europa)
www.theheritagealliance.org.uk/cultural-heritage-counts-for-europe/
- Umjetnički bonus /Art Bonus/ (Italija): povoljna porezna shema za potporu kulturi putem donacija
<http://artbonus.gov.it/>

Preporuka D2

Podržavati i promicati sektor baštine kao sredstvo stvaranja novih radnih mjesta i poslovnih prilika

Europska unija procjenjuje da sektor baštine predstavlja više od 300.000 izravnih radnih mjesta i još 7 milijuna neizravnih radnih mjesta. Kao sektor koji stvara mnoga radna mjesta, pokriva širok raspon zanimanja s različitim ulogama i razinama vještina i kvalifikacija (očuvanje i obnova, tehnika i održavanje, administracija i upravljanje, studije i promocija, istraživanja, specifičan tehnički razvoj, interpretacija i ostale aktivnosti, itd.) koje zahtijevaju mnogo različitih tehnika. Bilo da je stalno, sezonsko ili povremeno, zaposlenje se može naći u javnom, privatnom i volonterskom sektoru, te također u povezanim sektorima, posebice turizmu, trgovini, istraživanju i obrazovanju. Ulaganje u baštinu pridonosi zapošljavanju i time pomaže dovesti do inkluzivnog i kohezivnog društva.

Relevantni izazovi	D1	D2	D3	D5	D6	D7	
<i>Dodirne točke</i>	<i>K2</i>	<i>K5</i>	<i>S8</i>				

Načini djelovanja

- Podržavati odnose između sektora baštine i tijela zaduženih za gospodarstvo i zapošljavanje
- Koristiti kapacitete sektora za profesionalnu integraciju i reintegraciju
- Olakšati pristup javnoj nabavi mikro, malim, te srednjim tvrtkama
- Informirati javnost/porezne obveznike, izabrane predstavnike, donositelje odluka o ekonomskim i socijalnim učincima baštine
- Podržavati odjele ministarstva za baštinu odgovorne za istraživanje i održavanje vještina
- Uvesti međusektorske politike kako bi se baštini omogućilo da pridonosi drugim sektorima
- Podržavati razvoj kulturne baštine s uslugama i radom utemeljenim na istraživanju i know-how-u

Ciljana publika: lokalna, regionalna, nacionalna, europska

Primjeri djelovanja

- Plan zapošljavanje vezan uz baštinu, Vlada Valonije (Belgija, Valonija)
<http://prevot.wallonie.be/alliance-patrimoine-emploi-le-patrimoine-au-service-du-developpement-economique-de-la-wallonie>

Preporuka D3

Promicati vještine i profesionalce baštine

Profesije vezane uz baštinu pridonose lokalnom i održivom razvoju i pobuđuju veliki interes u javnosti. Dijalog na licu mjesta između stručnjaka i posjetitelja (stanovnika, turista) inovativan je način prenošenja znanja i promicanja često slabo poznatih profesija. Te profesije koriste kombinaciju tradicionalnih i vrhunskih tehnika i mogle bi se pokazati atraktivnima za mlade ljude. To je i način informiranja poreznih obveznika o tome kako se koriste javna sredstva i da ih se uvjeri u važnost baštine.

Relevantni izazovi	D1	D3	D5	D6			
<i>Dodirne točke</i>	<i>K1</i>	<i>K2</i>	<i>K4</i>	<i>K5</i>	<i>K8</i>	<i>S4</i>	

Načini djelovanja

- Programske operacije u cilju promicanja vještina i profesionalaca baštine u određenom području
- Otvoriti za javnost lokalitete iskapanja i restauracije (spomenici, vrtovi, umjetnine, artefakti, itd.)
- Dopustiti pristup kamenolomima, botaničkim konzervatorijima, zbirkama u muzejima, itd.
- Dogovoriti otvaranje radionica, laboratorija za demonstracije

Ciljana publika: lokalna, regionalna, nacionalna, europska

Primjeri djelovanja

- Europski dani umjetničkih obrta /European Artistic Craft Days/ (Europa)
www.journeesdesmetiersdart.fr/en-europe
- Sajam Denkmal u Leipzigu (Njemačka)
www.denkmal-leipzig.com/?language=en

Preporuka D4

Izraditi studije utjecaja baštine za projekte obnove, graditeljstva, planiranja i infrastrukture

Kroz provedbu principa "integriranog očuvanja", dimenzija baštine ima ulogu u drugim sektorima aktivnosti i treba je promatrati, posebno u području prostornog planiranja i teritorijalnog razvoja, kao resurs a ne kao ograničenje. Zahtjevi kvalitete svojstveni poštivanju i unapređenju baštine pomažu postići optimalnu razinu kvalitete.

Relevantni izazovi	D2	D3	D4	D5	D6		
<i>Dodirne točke</i>	<i>K5</i>						

Načini djelovanja

- Uvesti studije utjecaja baštine u širem smislu
- Podržavati projekte renoviranja i obnove na postojećim dobrima baštine
- Provjeriti i potaknuti analizu svrsishodnosti očuvanja i unapređenja dobara baštine, radije nego provoditi nove građevinske radove, ako je to moguće u sklopu programa

Ciljana publika: lokalna, regionalna, nacionalna, europska

Primjeri djelovanja

Operativne smjernice UNESCO-a za provedbu Konvencije o svjetskoj baštini, <http://whc.unesco.org/en/guidelines/> s obzirom na učinkovite sustave upravljanja (II.F) navode da su ocjene utjecaja predloženih intervencija vrlo važne za sva dobra svjetske baštine i da se mogu prilagoditi kako bi se proširile na ostale kategorije baštine.

Preporuka D5

Poticati reuporabu baštine i korištenje tradicionalnih znanja i prakse

Posve odvojeno od njezinih kulturnih vrijednosti, baština ima neospornu ekonomsku vrijednost koja se slabo ili pogrešno percipira. Poput svih dobara i usluga, baština ima tržišnu vrijednost i može biti sigurna investicija. U pogledu nekretnina, ona je dio organskog oblika prostorne organizacije i pridonosi funkcioniranju lokalnih vlasti. Uzimajući u obzir sivu energiju, prerijetko uzetu u obzir u razvojnim projektima, može postići istinsku uštedu energije, čime u smislu energije postaje vjerodostojna alternativa novogradnji. Odgovarajuća reuporaba kulturne baštine jedan je od ključnih načina rješavanja negativnih učinaka demografskih promjena kako u urbanim tako i u ruralnim područjima.

Relevantni izazovi	D1	D2	D3	D4	D5	D6	D7
<i>Dodirne točke</i>	<i>S8</i>	<i>K3</i>					

Načini djelovanja

- Prepoznati i poticati integrirano očuvanje kao prioritet u politikama o baštini
- Uvesti poticaje za održavanje baštine
- Konsolidirati nacionalno zakonodavstvo kako bi se izbjeglo uništavanje kulturne pokretne i nepokretne baštine
- Poticati reuporabu baštine u nove svrhe istovremeno poštujući vrijednosti baštine

Ciljana publika: lokalna, nacionalna, regionalna

Primjeri djelovanja

- Stvaranje sigurnih repozitorija u skladu s potrebnim uvjetima očuvanja, e.g. arheološki park Bibracte i centar za očuvanje i istraživanje u Burgundiji (Francuska)
www.bibracte.fr/en

Preporuka D6

Osigurati da se baština uzima u obzir u prostornim, ekološkim i energetske politikama

Integrirani pristup ključni je princip politika o baštini u Europi. Jednoglasno je prihvaćeno da se baština ne može promatrati neovisno od svog fizičkog i kulturnog konteksta. Obveza da se razvija životna sredina visoke kvalitete pretpostavlja recipročan pristup i posvećivanje pažnje baštini u drugim sektorskim politikama, posebice u području prostornog planiranja, energije i okoliša, uključujući poljoprivredne politike.

Relevantni izazovi:	D1	D2	D3	D4	D5	D6	D7
<i>Dodirne točke:</i>	<i>S7</i>	<i>K4</i>	<i>K6</i>				

Načini djelovanja:

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

- Posvetiti sustavnu pažnju baštini u dokumentima prostornog planiranja i upravljanja zaštitom okoliša na svim razinama vlasti
- Usvojiti politike i donijeti zakone kojima se omogućuje integrirani pristup prema i u vezi s baštinom
- Provoditi pilot akcije o energetske svojstvima u starim građevinama

Ciljana publika: lokalna, regionalna, nacionalna, europska

Primjeri djelovanja

- Uključivanje relevantnih obveza u vezi sa svjetskom baštinom u relevantne propise (članak 209/1 valonskog Kodeksa prostornog planiranja, urbanizma, baštine i energetike /Code of Spatial Planning, Urban Development, Heritage and Energy/) (Belgija, Valonija)

Preporuka D7

Posvetiti pažnju baštini u politikama razvoja održivog turizma

Turizam dolazi u mnoštvu oblika i ima mnoge različite ciljne publike, a baština je jedno od glavnih dobara koje turizam može ponuditi. Razvoj održivog turizma zahtijeva zadovoljavanje očekivanja posjetitelja i očuvanje baštine i kvalitete života lokalnog stanovništva. "Slow movement", unapređenje materijalne i nematerijalne kulturne baštine, posebice kroz nove narative utemeljene na nematerijalnoj baštini lokalnih vlasti, obrti, proizvodi tradicionalnih vještina, festivali i običaji pridonose gospodarstvu, a turistima nude autentično kulturno iskustvo i jačaju lokalni identitet i osjećaj ukorijenjenosti lokalnog stanovništva u regiji. Spor kulturni turizam potiče susrete između naroda i kultura i njeguje međusobno poštovanje i razumijevanje. Vrlo je važno diversificirati dostupne turističke atrakcije i učinkovitije ih promovirati kako bi se smanjio pritisak na ona područja koja privlače previše posjetitelja i privukla pažnja na manje poznata područja. Ovisno o kontekstu, radit će se na poticanju, razvoju, reguliranju i ograničavanju turističke aktivnosti.

Relevantni izazovi:	D1	D2	D3	D4	D5	D6	
Dodirne točke:	S4	S6	S8	K3	K7	K8	

Načini djelovanja:

- Sastaviti na nacionalnoj razini sporazume između kulture, baštine i turizma
- Pokrenuti turističke aktivnosti koje uključuju baštinu i lokalni know-how
- Pri promociji turizma u nekom području, promicati njegovu kulturnu baštinu na metodičan način
- Organizirati konzultacije s lokalnim stanovništvom kako bi se promicao održiv i odgovoran turizam, utemeljen na vrijednostima kulturne baštine
- Informirati aktere u turizmu (profesionalce, dobavljače) i podizati njihovu svijest o kulturnoj baštini, njezinom potencijalu i ranjivosti
- Razvijati suradnju među profesijama i sektorima
- Zajednički pripremati materijale za turiste (vodiče, virtualne turističke vodiče, turističke vodiče na mobitelima, itd.)
- Procijeniti negativne učinke i predvidjeti propise o ograničenjima

Ciljana publika: lokalna, regionalna, nacionalna

Primjeri djelovanja:

- Kulturne rute Vijeća Europe (Europa)
www.coe.int/t/dg4/cultureheritage/culture/routes/default_EN.asp

Preporuka D8**Zaštititi, obnoviti i unaprijediti baštinu boljim korištenjem novih tehnologija**

Zaštita, obnova i unaprjeđenje baštine znači konstantno predlagati nova rješenja u promjenjivom kontekstu, poduzimati multidisciplinarna i interdisciplinarna istraživanja, testirati nove modele i nove metode i promovirati racionalno korištenje novih tehnologija.

Relevantni izazovi:	D2	D4	D6	D8			
Dodirne točke:	K5	K6	K7				

Načini djelovanja:

- Informirati aktere u baštini, u suradnji sa specijalistima, o novim tehnologijama, uključujući njihove potencijale i njihova ograničenja
- Provoditi pred-restauratorske radne studije koristeći neinvazivne tehnologije (digitalizacija, proširena stvarnost, 3D skeneri, modelarstvo, bespilotne letjelice, LiDAR, itd.)
- Koristiti neinvazivne istraživačke tehnike kako bi se proučila nepristupačna ili osjetljiva područja
- Izraditi prikaze baštine putem novih tehnologija (modelarstvo, 3D ispis)

Ciljana publika: lokalna, regionalna, nacionalna

Primjeri djelovanja:

- Arheološko istraživanje arheološkog lokaliteta koristeći LiDAR (cf. Stonehenge, UK)
www.wessexarch.co.uk/stonehenge/explore-stonehenge-landscape-lidar-survey

Preporuka D9**Koristiti inovativne tehnike kako bi se baština prezentirala javnosti, istovremeno čuvajući njen integritet**

Inovativne tehnike i pristupi moraju se u potpunosti koristiti u promoviranju, no moraju se koristiti promišljeno kako bi se odgovorilo na dvostruki izazov očuvanja integriteta kulturne baštine i njezine dostupnosti što široj javnosti.

Relevantni izazovi:	D3	D4	D5				
Dodirne točke:							

Načini djelovanja:

- Definirati optimalan pristup ili uvjete posjećivanja i načini rješenja kako ih postići
- Prezentirati prostor ili predmet koji je nestao, ili je nedostupan, ranjiv ili odvojen od svog konteksta
- Rekonstituirati ili kreirati artefakte
- Organizirati obilazak posjetitelja na osjetljivom području
- Uključiti lokalne aktere i stanovnike u uspostavljanje inovativnih objekata

Ciljana publika: lokalna, regionalna

Primjeri djelovanja

- Faksimil rekonstrukcija pećina (Chauvet, Lascaux, Altamira)
Chauvet <http://en.cavemedupontdarc.fr/>
Lascaux www.lascaux.culture.fr/
Altamira http://en.museodealtamira.mcu.es/Prehistoria_y_Arte/la_cueva.html

Preporuka D10

Koristiti kulturnu baštinu kao način da se regiji da prepoznatljiv karakter i da ju se učini privlačnijom i bolje poznatom

Dok na kulturne proizvode priznate kao baština utječu mjesta i regije u kojima su pronađeni, oni su također i prepoznatljiva, često i dugotrajna značajka tih mjesta, pridonoseći tako karakteru neke regije. U skladu s tim, baština, kako materijalna tako i nematerijalna, sredstvo je socijalne i ekonomske privlačnosti i renomea neke regije, a učinci toga bit će pojačani u kombinaciji s drugim čimbenicima.

Relevantni izazovi:	D1	D2	D3	D4	D5	D6	
Dodirne točke:	<i>K2</i>	<i>K3</i>	<i>K6</i>				

Načini djelovanja:

- Identificirati dobra neke regije, uključujući baštinu u svoj njezinoj raznolikosti
- Provesti kritičku analizu okrenutu ka budućnosti koja uključuje doprinos i intelektualnu potporu sektora baštine
- Zadržati ili premjestiti tradicionalne gospodarske aktivnosti
- Promicati trajne kvalitete baštine (korištenje lokalnih resursa, lokalni sustavi nabave i distribucije, itd.)
- Promicati etičko brendiranje (upravljanje imidžom uz dužnu pažnju prema baštini)
- Sastaviti povelju o teritorijalnom upravljanju koja u obzir uzima baštinu

Ciljana publika: lokalna, regionalna

Primjeri djelovanja:

- Leader projekti (EU): Lokalne akcijske skupine (GAL)
(http://www.europe-centre.eu/fr/42/Le_programme_LEADER.html)
- Council of Europe Local Development Pilot Projects (LDPP)
www.coe.int/t/dg4/cultureheritage/cooperation/SEE/LDPP/default_en.asp

Preporuka D11

Razvijati nove modele upravljanja kako bi se osiguralo da baština ima koristi od ekonomskih rezultata koje generira

Baština je ključna komponenta atraktivnosti neke regije za njezine stanovnike, ekonomske aktere i turiste. Prečesto se na nju gleda kao na nešto što iscrpljuje javne proračune, ne uzimajući u obzir njezine neizravne pozitivne učinke na nekretnine, te ekonomski i socijalni razvoj tog područja. Novi modeli upravljanja moraju omogućiti baštini korist, barem djelomičnu, od dodane vrijednosti koju ona generira. Ta bi se sredstva prvenstveno trebala koristiti u svrhu očuvanja.

Relevantni izazovi:	D1	D2	D3	D4	D6		
Dodirne točke:	S6	S8	K7				

Načini djelovanja:

- Podizati svijest i usadivati osjećaj odgovornosti kod aktera u lokalnom gospodarstvu o utjecaju njihovih aktivnosti na baštinu
- Promicati stvaranje fondova baštine kojima pridonose ekonomski dionici i dionici baštine
- Razviti novi izdvojeni prihod tipa "spomenička renta"

Ciljana publika: lokalna, regionalna, nacionalna

Primjeri djelovanja:

- Digitalizacija repozitornih institucija - HEREIN (Slovačka Republika)
www.slovakiana.sk
www.opis.culture.gov.sk/uvod

VI.III. KOMPONENTA "ZNAJJA I OBRAZOVANJA" (K)

Komponenta "znanja i obrazovanja" fokusira se na odnos između baštine i zajedničkog znanja i pokriva podizanje svijesti, obuku i istraživanje.

Izazovi

- K1. Pomagati kultivirati društvo zajedničkog znanja
- K2. Identificirati, očuvati, prenositi i dijeliti znanje i vještine vezane uz baštinu
- K3. Podizati svijest o vrijednostima koje izražava baština
- K4. Osigurati da dionici baštine imaju pristup cjeloživotnoj obuci
- K5. Jamčiti visoku tehničku razinu svih obrta vezanih uz baštinu
- K6. Podržavati, jačati i promicati međuvladinu suradnju
- K7. Poticati istraživanje baštine
- K8. Razvijati predanost mladih prema baštini

Preporuke

Preporuka K1

Učinkovitije uključiti obrazovanje o baštini u školske programe

Vrlo je važno podučavati mlade ljude o baštini od najranije dobi, u sklopu tradicionalnog nastavnog plana i programa umjetničkog i kulturnog obrazovanja. To se mora temeljiti na multidisciplinarnom i međusektorskom pristupu svim izričajima baštine. Treba nastojati razvijati odgovarajuće vještine (identificiranje, analiza, itd.), i pružiti mladim ljudima uvod u razumijevanje i cijenjenje umjetnosti. Time se također potiče razumijevanje različitih zanimanja i obrta njihovih aktivnosti i njihove povijesti. Na taj način obrazovanje o baštini pomaže razviti bolje razumijevanje našeg životnog okruženja i šire, svijeta oko nas. Omogućuje nam bolje razumijevanje nas samih i drugih; potiče međusobno poštovanje i poštovanje naše životne sredine, te pomaže odgajati odgovorne građane. Može se provoditi kroz službeni kurikulum ili kroz vannastavne aktivnosti. U ovo se obrazovanje uključuju ne samo učenici i nastavnici, već i roditelji, udruge i sam sektor baštine.

Relevantni izazovi:	K1	K2	K3				
Dodirne točke:	S4						

Načini djelovanja:

- Usvojiti nastavne planove i programe
- Osposobiti nastavnike, instruktore, itd.
- Uspostaviti dijalog između obrazovnog sektora i tijela odgovornih za baštinu, muzeja, arhiva, knjižnica, itd.
- Pokrenuti interdisciplinarne obrazovne projekte koji uključuju baštinu
- Promicati suradnju s udrugama, povijesnim društvima, itd.
- Razvijati vanjske aktivnosti: posjeti, putovanja, intervjui, dokumentarci
- Pozivati specijaliste za baštinu u škole
- Učiniti digitalne informacije vezane uz baštinu otvorenijima, dostupnijima i jednostavnijim za korištenje
- Podržavati programe koje organiziraju muzejski stručnjaci i koji se održavaju u muzejima

Ciljana publika: lokalna, regionalna, nacionalna

Primjeri djelovanja

- Priprema nastavnog materijala za nastavnike u suradnji s "Društvom nastavnika povijesti i socijalnih studija" / "Society of History and Social Studies Teachers" / i Ministarstvom obrazovanja (Estonija)

Preporuka K2

Provoditi mjere kojima se mladi potiču na to da prakticiraju baštinu

Kako bi se potaknula/razvila veća predanost mladih baštini, vrlo je važno doprijeti do njih, analizirati što ih motivira a što demotivira, te uvesti razne pristupe: obrazovanje, mreže, uključenost u aktivnosti, itd. Odgovarajuće mjere mogu, nadalje, potaknuti mlade da započnu ili razvijaju nove prakse koje uključuju baštinu.

Relevantni izazovi:	K2	K3	K8				
<i>Dodirne točke:</i>							

Načini djelovanja:

- Uvesti propusnice za kulturu ili baštinu za specifične dobne skupine, te ocijeniti uspješnost sheme
- Poticati organiziranje ciljanih događanja za mlade
- Ponuditi slobodan ulaz ili nižu cijenu ulaznice
- Razvijati poticaje osmišljene u konzultaciji s mladima
- Promicati i poticati prakse mladih (mediji, natjecanja)
- Organizirati neobična ili nesvakidašnja događanja na bazi baštine

Ciljana publika: lokalna, regionalna, nacionalna, europska

Primjeri djelovanja

- Natjecanje stvaratelja kulturne baštine za djecu i mlade, dio Dana europske baštine u Finskoj www.kulttuuriperintokasvatus.fi/wp-content/uploads/2015/04/Cultural-Heritage-Makers2015_Instructions.pdf

Preporuka K3

Poticati kreativnost kako bi se zarobila pažnja javnosti za baštinu

Očekivanja javnosti razvijaju se ukorak s promjenama u društvu i tehnološkim napretkom. Izazov pred baštinom je kako privući i zarobiti pozornost široke publike pokazujući kreativnost, nudeći joj sredstva za razumijevanja baštine i njegujući u njoj želju da produži i obnovi iskustvo. Postizanje ovog zahtjevnog cilja pretpostavlja dijalog između svijeta baštine, jamca poštovanja koje mu pripada i svijeta suvremenog stvaralaštva (kino, glazba, književnost, nove tehnologije, dizajn, računalne igre, itd.). Osim toga, sama baština izvor je znanstvenih i tehničkih inovacija koje treba istaknuti u široj javnosti.

Relevantni izazovi:	K1	K2	K3	K4			
<i>Dodirne točke:</i>							

Načini djelovanja:

- Istaknuti međuodnose između baštine i najnovijih tehnologija u području arheologije, očuvanja i obnove
- Promovirati baštinu na kulturnim ili turističkim događanjima
- Osmisliti interaktivne alate kako bi se podizala svijest ili poticalo znanje
- Poticati osmišljavanje igara s fokusom na baštini i njezinim vrijednostima
- Organizirati multidisciplinarna događanja (zabava uživo, ulična umjetnost, vizualne umjetnosti, itd.) utemeljena na vrijednosti baštine nekog dobra i koja tu vrijednost izražavaju.

Ciljana publika: lokalna, regionalna, nacionalna

Primjeri djelovanja

- Anatomija otoka, Vis (Hrvatska)
www.anatomija-otoka.com/

Preporuka K4**Osigurati optimalnu obuku za neprofesionalne aktere i profesionalce iz drugih sektora povezanih s baštinom**

Mnogi ljudi, premda sami nisu punopravni stručnjaci za baštinu, uključeni su, ponekad neizravno, u sektor kulturne baštine: vlasnici, sezonski radnici, vježbenici, volonteri i stručnjaci iz drugih sektora (smještaj, turizam, agroturizam, komunikacija, zidarstvo, bankarstvo, osiguranje, ostala kulturna područja, a i hitne službe u slučaju katastrofa, itd.). Važno je podići svijest tih ljudi o baštini i naučiti ih osnovama stavljanjem stvari u kontekst ili pružanjem poduke. Taj posao može biti dio uloge stručnjaka.

Relevantni izazovi:	K1	K2	K3	K4	K5		
Dodirne točke:							

Načini djelovanja:

- Organizirati tečajeve obuke/inicijacije – poticaje za lokalne vodiče, sezonske radnike, vježbenike, pružatelje usluga
- Razvijati predavanja na kojima se upoznaje s osnovama identificiranja i inventure lokalne baštine
- Uvesti predavanja podizanja svijesti za vlasnike baštine
- Uključiti stručnjake u prenošenje znanja i vještina
- Poticati otkrivanje baštine sa stručnjacima
- Podržavati stručnjake u mentorstvu neprofesionalcima
- Uključiti baštinu i njezina specifična svojstva u planove upravljanja u kriznim situacijama

Ciljana publika: lokalna, regionalna, nacionalna

Primjeri djelovanja:

- Europska inicijativa "Obilazak Europe" /"Europe Tour"/ o osnaživanju ruralnih područja za razvoj potencijala kulturnog turizma (koja nastoji poboljšati profesionalne kvalifikacije dionika u ruralnim područjima kulturnog turizma
www.europetour.tips

Preporuka K5

Diversificirati sustave obuke za stručnjake za baštinu

Obrti se razvijaju i profesionalni su putovi manje linearni i složeniji, te zahtijevaju cjeloživotnu obuku, prilagodbu novim situacijama ili prekvalifikaciju. Sektoru baštine, koji je iznimno diversificiran, trebaju generalisti koji imaju odgovarajuću osnovnu obuku, otvoren um i sposobnost promjene. Također postoji potreba za stručnjacima u najnaprednijim područjima kako bi se osigurala izvrsnost. U području baštine, kao i u drugim sektorima, postoji jasan trend prema dvojnoj obuci i prepoznavanju važnosti usvajanja najnovijih znanja i vještina. Taj kontekst poziva na diversifikaciju sustava obuke (centri za obuku za stručnjake, specifična naukovanja za mlade, sendvič obuke i mobilnost, škole i sveučilišta, obuka unutar organizacije, itd.) i umrežavanje.

Relevantni izazovi:	K1	K2	K3	K4	K5		
Dodirne točke:							

Načini djelovanja:

- Pružati informacije o postojećim sustavima i poticajima, na nacionalnoj i europskoj razini
- Evaluirati: provesti analizu i iznijeti predložena poboljšanja obuke stručnjaka
- Osigurati održivost odgovarajućih mjera
- Podržavati široko rasprostranjeno korištenje izvješća o osobnoj obuci
- Pojačati suradnju između sveučilišta, škola i centara za obuku
- Osigurati koordinaciju između sustava obuke i profesionalnih mreža
- Organizirati obuku unutar organizacije uz potporu stručnjaka (tematska, tehnička i specifična pitanja, aktualna situacija, interdisciplinarni ili međusektorski dijalog, itd.)
- Uvesti bespovratna sredstva za stručnjake
- Iskoristiti mogućnosti koje pruža Erasmus + program
- Podržavati razmjene dobrih praksi i mobilnosti, kako na nacionalnoj tako i na međunarodnoj razini: naučnici, mladi, stručnjaci, cjeloživotna obuka
- Podržavati mentorstvo u Europi

Ciljana publika: lokalna, regionalna, nacionalna, europska

Primjeri djelovanja

- "Erasmus za naučnike", pokus koji je provelo 11 francuskih i njemačkih tvrtki, 2016.
www.agence-erasmus.fr/projet/39/1-erasmus-des-apprentis-le-projet-euroapprentissage
- Akademija baštine u Krakovu
<http://mck.krakow.pl/a-post-graduate-studies>

Preporuka K6

Razvijati banke znanja o lokalnim i tradicionalnim materijalima, tehnikama i know-how-u

Opasnost od nestajanja koja visi posebice nad mnogim tradicijskim obrtima znači da postoji hitna potreba za izradom ili daljnjim razvojem konzervatorija i banaka znanja o materijalima, tehnikama i know-how-u. Dopunom postojećih baza podataka, njihova bi svrha bila očuvati uzorke, spremiti, ažurirati i u velikim razmjerima širiti podatke i informacije. Kao sredstvo stimuliranja ideja, ovu zajedničku memoriju treba promicati kao izvor nadahnuća. Također za cilj ima ojačati (dobre) profesionalne prakse.

Relevantni izazovi:	K2	K3	K4				
Dodirne točke:	S4	D2	D7				

Načini djelovanja:

- Stvoriti konzervatorije znanja i know-how-a, kako tradicionalne tako i one, koje je nastalo upravljanjem baštinom
- Koristiti nove tehnologije kako bi se dokumentirao i očuvao know-how
- Osnovati Europski centar vještina i know-how-a (povezan s Europskom mrežom vještina i know-how-a)
- Stvoriti i proširiti "knjižnice materijala"

Ciljana publika: lokalna, regionalna, nacionalna, europska

Primjeri djelovanja

- Centar za nematerijalnu kulturnu baštinu (Institut za istraživanje etnologije i folkloru, Hrvatska)
http://ief.academia.edu/Departments/Institute_of_Ethnology_and_Folklore_Research_Zagreb_Croatia

Preporuka K7

Osigurati prenošenje znanja i vještina uključenih u tradicijske obrte

Prijenos znanja i vještina uključenih u tradicijske obrte vrlo je važan kako bi se osiguralo očuvanje baštine, ali je krhak i može se izgubiti u jednoj generaciji, s umirovljenjima i zatvaranjima tvrtki. Oni su izvor bogatstva i sastavna ostavština europske kulture i mogu biti privlačni mladim ljudima ili ljudima koji mijenjaju karijeru. Osigurati i jamčiti taj prijenos također će pomoći osigurati održiva radna mjesta i aktivnosti koje imaju visoku vrijednost baštine koja često ima potencijal za obnovu.

Relevantni izazovi:	K1	K2	K3	K4	K8		
Dodirne točke:	S4						

Načini djelovanja:

- Podržavati majstore obrtnike kako bi se osiguralo prenošenje znanja i vještina
- Usvojiti mjere kako bi se mladima olakšalo preuzimanje radionica
- Pomagati tvrtkama u zapošljavanju mladih
- Organizirati izložbe i demonstracije
- Promicati davanje poticaja kroz natjecanja
- Promicati obrte koji se rade ručno (u školama, medijima, itd.)
- Razvijati podučavanje i praksu vezane uz manualne operacije (skice, mjerenja, itd.) zajedno s računalnim dizajnom
- Podržavati stvaranje i širenje centara za obuku vezanu uz tradicijske obrte
- Podržavati Europsku mrežu centara za obuku vezanu uz tradicijske obrte

Ciljana publika: lokalna, regionalna, nacionalna, europska

Primjeri djelovanja

- *Fornverkaskolinn*
www.glaumbaer.is/fornverkaskolinn

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Preporuka K8**Jamčiti kompetencije profesionalaca koji rade na zaštićenoj baštini**

Baština, posebice zaštićena dobra, zahtijeva intervenciju kvalificiranih stručnjaka. S obzirom na nestajanje brojnih obrta i zatvaranje tvrtki, potrebne su hitne mjere kako bi se definirali standardi, garantirala određena razina kompetencija za bilo kakve intervencije, i povećala kvaliteta uvođenjem kvalifikacija i certifikata. Danas je bitno da u tome postoji koordinacija i usklađivanje na europskoj razini.

Relevantni izazovi:	K1	K2	K3	K4	K5		
<i>Dodirne točke:</i>							

Načini djelovanja:

- Uvesti mjere kako bi se provjerile kompetencije stručnjaka koji rade na zaštićenim dobrima
- Poticati izabrane predstavnike i lokalne vlasti da se uključe
- Pridobiti privatni sektor i njegovati osjećaj odgovornosti kod inicijatora projekata i tvrtki
- Osigurati konzultacije među nadležnim ministarstvima: zapošljavanje, obuka, poduzetništvo, kultura
- Usvojiti mjere potpore (od lokalnih vlasti) za visoko kvalitetne tvrtke

Ciljana publika: lokalna, regionalna, nacionalna, europska

Primjeri djelovanja

- Građevinski obrt i mala poduzeća savez, CAPEB (Francuska)
www.capeb.fr/

Preporuka K9**Razvijati studijske i istraživačke programe koji odražavaju potrebe sektora baštine i podijeliti zaključke**

Baština se stalno razvija. Njezino područje djelovanja i znanja znatno je naraslo u posljednjih nekoliko desetljeća. Velika količina znanja proizvedena vezano uz baštinu rezultat je nekoliko vrsta rada: dokumentarnog, znanstvenog, tehničkih studija, itd. koji su proveli stručnjaci za baštinu, sveučilišnih istraživanja u različitim disciplinama (društvene i humanističke znanosti, itd.) primijenjenih na određeno područje ili djela programa i aktivnosti koje su provodili ne-profesionalci. Problemi se mijenjaju ovisno o pitanjima baštine. Za opće dobro, treba podržati rad koji odražava realnosti i potrebe sektora, osiguravajući istovremeno očuvanje neovisnost akademskog istraživanja. Potrebna su multidisciplinarna istraživanja na nacionalnoj i europskoj razini kako bi se zadovoljila sve složenija potražnja za održivim prenošenjem na buduće generacije. Rezultati se moraju širiti, dijeliti i o njima raspravljati, koliko god je to moguće, kako bi bili dio procesa koji će osigurati održivost.

Relevantni izazovi:	K2	K3	K4	K5			
<i>Dodirne točke:</i>							

Načini djelovanja:

- Identificirati relevantne razine tih istraživačkih studija i tema (pristupi od vrha na dolje i od dna na gore/top-down i bottom-up/)

- Poticati interdisciplinarni i međunarodni pristup baštini
- Proučavati kako baština može pomoći ispunjavanju potreba ostalih sektora
- Širiti rezultate studija i istraživanja među stručnjacima, donositeljima odluka i korisnicima
- Evaluirati i osigurati održivost studija i istraživanja
- Uvesti tematske studijske programe u nekoliko regija
- Razvijati programe komuniciranja s javnošću (predavanja, tečajevi, radio i TV programi, publikacije za specifična čitateljstva, itd.)
- Istraživačke centre otvoriti za javnost
- Organizirati javne susrete stručnjaka istraživača i korisnika (pitanja i rasprave vezane uz baštinu)
- Isticati teme koje povezuju discipline (znanost i baština, inovacije i baština)
- Podržavati mrežno utemeljenu europsku i međunarodnu istraživačku suradnju

Ciljana publika: lokalna, regionalna, nacionalna, europska

Primjeri djelovanja

- "Herito" istraživačke i izdavačke aktivnosti (ICC, Krakow, Poljska)
<http://mck.krakow.pl/en>
- Interaktivni istraživački i konzervatorski projekt Retabla glavnog oltara Crkve Sv. Nikole (Tallinn, Estonija).
<http://nigulistemuuseum.ekm.ee/en/on-view/on-view/rode-altarpiece-in-close-up/>
- Europski projekt "Klima za kulturu" kako bi se ocijenio učinak klimatskih promjena na kulturnu baštinu
www.climateforculture.eu

Preporuka K10

Poticati i podržavati razvoj mreža

Nekoliko stotina mreža aktivno je u sektoru baštine, na regionalnoj, nacionalnoj, europskoj i međunarodnoj razini. Različitih vrsta, one okupljaju dionike iz njihovih različitih odgovarajućih sektora, zanimanja i obrta, koji imaju zajedničke probleme ili rade na specifičnim projektima i temama. Mreže su prije svega sredstvo djelovanja u kojem svi članovi održavaju međusobnu interakciju na često neformalan, ali uvijek konstruktivan način. Najčešće, one svojim članovima pružaju platformu za informiranje i rasprave o svim pitanjima od zajedničkog interesa. Neke su oformile savez, neke su dio međunarodnih think tankova; glavne mreže moraju biti priznate kao partneri i osigurati da se čuje glas sektora baštine. Umrežavanje je samo po sebi dinamično: neke mreže nestaju, druge se stvaraju ili se trebaju stvoriti.

Relevantni izazovi:	K1	K2	K3	K4	K5		
Dodirne točke:							

Načini djelovanja:

- Pružati pomoć pri uspostavi mreža
- Prepoznati postojeće mreže i olakšati njihov razvoj
- Uspostaviti odnose s postojećim mrežama u drugim sektorima koji imaju zajedničke interese
- Uspostaviti dijalog između mreža i razmotriti usklađene zajedničke načine djelovanja

Ciljana publika: lokalna, regionalna, nacionalna, europska

Primjeri djelovanja

- Centri kulturnih susreta /Cultural Encounter Centres/ (ACCR)
www.accr-europe.org/?lang=en

Preporuka K11

Istraživati baštinu kao izvor znanja i nadahnuća

Danas baština više nije samo sredstvo stvaranja ili održavanja nostalgичnog osjećaja na životu. Ova je baština nepresušan izvor znanja, know-how-a, stavova i postignuća koji izražavaju moć ljudske kreativne genijalnosti u svojoj raznolikosti. Kao takva, ona je plod inovacija kroz povijest i izvor znanja i nadahnuća.

Relevantni izazovi:	K1	K2	K3	K4	K5		
<i>Dodirne točke:</i>							

Načini djelovanja:

- Koristiti lokalitete baštine kao umjetničke rezidencije kako bi se objasnilo što ti lokaliteti znače
- Razlikovati baštinu i suvremene predmete
- Uvesti radionice otkrivanja baštine namijenjene obrtnicima i stvarateljima

Ciljana publika: lokalna, regionalna

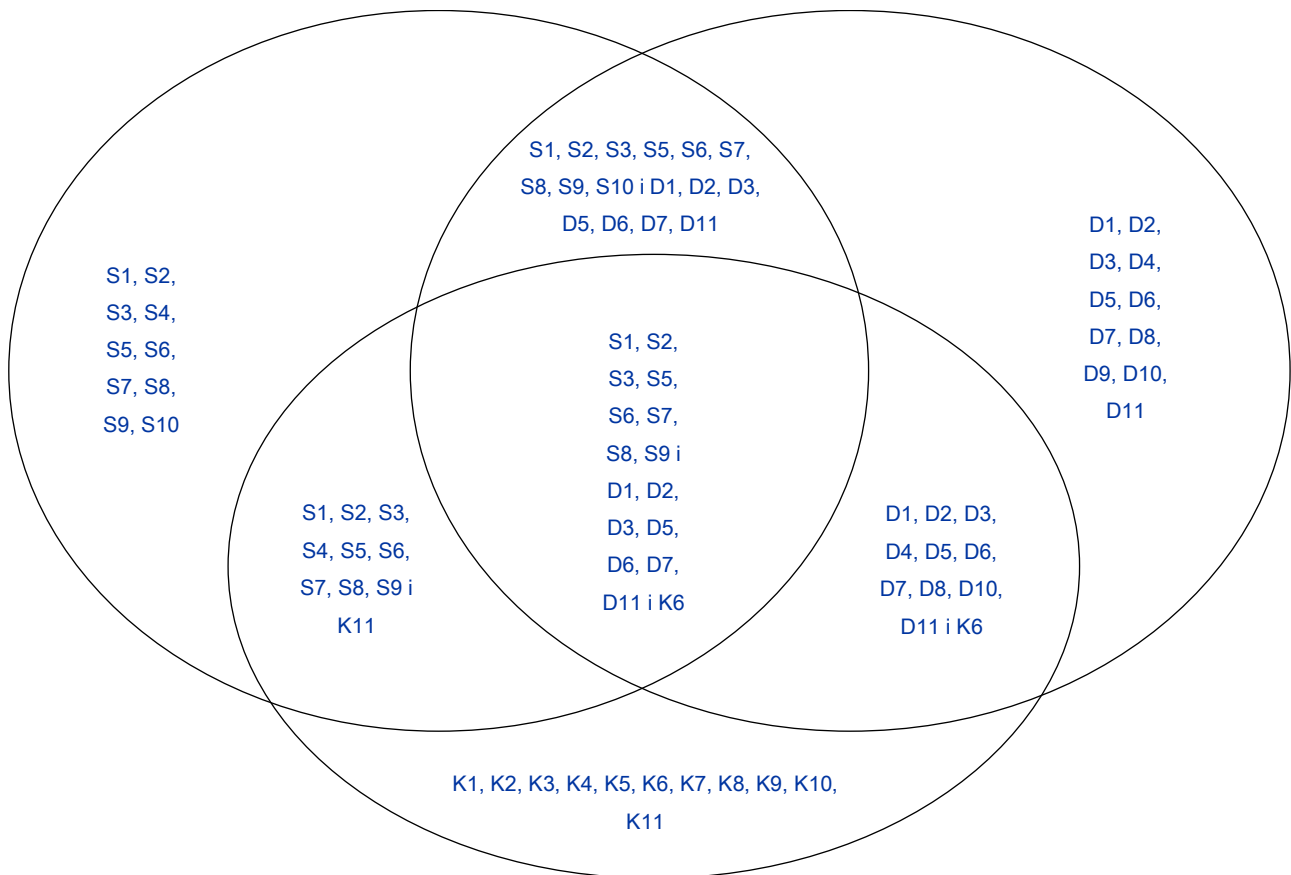
Primjeri djelovanja

- Novi načini korištenja tradicionalnih materijala (izolacija pomoću pluta i konoplje)
www.culturecommunication.gouv.fr/content/download/85188/640921/version/4/file/Fiche+conseil+-+Restaurer+un+batiment+traditionnel.pdf

VII. DODIRNE TOČKE: PODRUČJE PREKLAPANJA

Neke od gore navedenih aktivnosti primjenjuju se na dvije ili čak tri komponente. Ove dodirne točke su realna područja preklapanja koja su neizbježna i trebaju se shvatiti kao pokazatelj dosljednosti Strategije. Primjerice, neke od predloženih mjera nalaze se i pod "socijalnom" komponentom i pod komponentom "gospodarskog i teritorijalnog razvoja" ili pod "socijalnom" komponentom i komponentom "znanja", odnosno komponentom "gospodarskog i teritorijalnog razvoja" i "komponentom znanja". Neke od radnji mogu biti zajedničke svim trima pristupima. Dijagram u nastavku daje prikaz situacije.

VIII. EVALUACIJSKI POSTUPAK

Evaluaciju Strategije treba provesti u skladu s načelima mekog nadzora na europskoj i nacionalnoj razini. Evaluacijski postupak za integrirani pristup baštini nalazi se u Dodatku A.

HEREIN je referentni alat za praćenje Strategije i kanal za razmjenu najboljih praksi Na razini Vijeća Europe. Skupina za podršku ima zadatak pomoći Tajništvu prilagoditi format nacionalnih izvješća kako bi se postigao taj cilj. Nacionalnim koordinatorima bit će poslana informacija o Strategiji. Ad hoc platforma, o sastavu i opisu posla koje će odlučivati CDCPP, evaluirat će Strategiju na temelju informacija koje je prikupila HEREIN i podnijeti godišnje izvješće CDCPP-u koje će biti na snazi od 2018. Osim što će pokazati koliki je napredak postignut, ovo će izvješće identificirati preporuke na koje treba usmjeriti napore i iznijeti sva predložena ažuriranja. Plan je da se prva sveukupna evaluacija provede 2020., kako bi se mogle provesti sve potrebne prilagodbe u Strategiji.

Na nacionalnoj razini, gore navedeni dijagram i sustav evaluacije predložen u Dodatku A omogućit će svakoj

državi da odmah analizirati svoju politiku baštine koristeći pristup tri komponente s njihovim dodirnim točkama, i da identificira prioriteta područja djelovanja. Države će koristiti crowdfunding funkciju HEREIN-a da iskoriste korake poduzete u drugim zemljama. Na svakoj je državi da definira najprimjereniji sustav praćenja i evaluacije, eventualno koristeći iskustva objavljena u nacionalnim izvješćima HEREIN-a.

DODATAK A

Evaluacijski postupak za integrirani pristup baštini

Bojan Radej, Slovensko evaluacijsko društvo, Ljubljana

Jelka Pirkovic, Ljubljana

Strategija se bavi konceptom upravljanja baštinom u skladu s tri komponente: "društvenom" komponentom (S), "teritorijalnim i ekonomskim razvojem", komponentom (D), i komponentom (K) "znanje i obrazovanje", te uključuje prilagođeni evaluacijski sustav. Iako ova podjela može biti donekle proizvoljna, ove se tri komponente može promatrati kao tri ključna i nezavisna gledišta s aspekta upravljanja baštinom jer pokrivaju tri vrlo karakteristična aspekta baštine. Temelje se na jedinstvenom logičkom načelu i sukladno tome slijede u velikoj mjeri neovisne, temeljne ciljeve. Također funkcioniraju putem neovisne interventne logike (kako postići ciljeve), i stoga predstavljaju neovisne pristupe upravljanju baštinom.

"Društvena" komponenta se odnosi na usklađivanje aktivnosti baštine s europskim vrijednostima koje se odnose na priznavanje višestrukih identiteta i kulturne raznolikosti. Društveni prioritet baštine očituje se promicanjem različitosti, osnaživanjem baštinskih zajednica i poticanjem sudjelovanja u upravljanju.

Komponenta "teritorijalni i gospodarski razvoj" se bavi jačanjem održivog teritorijalnog i gospodarskog razvoja utemeljenog na baštini. Glavni pokretači u ovom smislu su lokalne ekonomije i njihov unutarnji potencijal, turizam i zapošljavanje koje uzima u obzir pitanja baštine.

Komponenta "Znanje i obrazovanje" obuhvaća pitanja koja se odnose na obrazovanje, istraživanje i cjeloživotno usavršavanje za rad s baštinom i za baštinu. Stvaranje baštinskih centara znanja i osmišljavanje novih obrazovnih i istraživačkih programa su među glavnim pokretačima ove treće komponente upravljanja baštinom.

Ukoliko se, pod ove tri komponente, baštinom upravlja odvojeno (ili vertikalno), bez ikakvog preklapanja, rezultati će biti zasebni i neće biti integrirani. Dok su vertikalna pitanja upravljanja baštinom opravdana i razumna, ona ne nude nikakvo razumijevanje važnih horizontalnih aspekata razvoja baštine. Na primjer, obrazovanje ima jak utjecaj na potencijalni razvoj i društvene trendove, i obratno. Prema tome, tri komponente upravljanja baštinom moraju biti koncipirane na način da vode računa o svojim područjima konvergencije. To predstavlja preduvjet ukoliko želimo postići dosljedne, održive te teritorijalno i društveno međusobno povezane rezultate. U skladu s tim, komponente navedene na ovaj način, zajedno sa svojim dodirnim točkama, ističu potrebe i učinak međusektorskog upravljanja baštinom.

Postoje četiri glavna područja preklapanja koje treba razmotriti u prikazu upravljanja baštinom: dodirne točke između S i D, D i K, K i S i S, D i K.

Horizontalna dodirna točka između komponenti S i D obuhvaća nove pristupe upravljanja pitanjima koja se tiču baštine na sjecištu između osiguranja veće demokracije, sudjelovanja, osnaživanja pristupa baštini, te poboljšanja ekonomskih prilika utemeljenih na baštini. Te dvije komponente se preklapaju u održivom teritorijalnom razvoju i inovativnim ekonomskim i financijskim modelima koji su prikladni za baštinu i koji se moraju temeljiti na aktiviranju lokalnog potencijala za promicanje lokalnih potreba.

Horizontalna dodirna točka između komponenti D i K uzima u obzir održavanje i prijenos znanja o baštini, te metode i vještine u cilju daljnjeg razvoja ove problematike. Poveznice između dviju točki su novi alati informacijske tehnologije koji povezuju korisnike s baštinom, novim vještinama i novim proizvodima i uslugama koje proizlaze iz baštine.

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Horizontalna dodirna točka između komponenti K i S odnosi se na dijeljenje promotivnih praksi i praksi podizanja svijesti, zajedno s regulatornim razmatranjima koja se odnose na upravljanje baštinom. Ovim dodirnim točkama upravlja obrazovanje i podizanje svijesti o pravima baštine i odgovornosti za dionike te vrijednosti baštine za mlade generacije.

Na kraju, horizontalne dodirne točke između komponenti K, D i S imaju potencijal u potpunosti primijeniti međusektorske i višenamjenske koncepte baštine i doprinijeti naporima za jačanje europske vrijednosti i identiteta.

Kada upravljanje baštinom postigne izvrsne rezultate za sve tri komponente, pojedinačno procijenjene sektorske mjere su vrlo učinkovite. Tamo gdje je upravljanje baštinom vrlo učinkovito u jednoj ili dvije komponente, ali ne i u sve tri, sektorska (okomita) postignuća su nedovoljno uravnotežena. Cilj integracije zahtijeva ispravnu procjenu takvog sektorskog ili primarnog aspekta uravnoteženja između tri komponente.

Kada upravljanje baštinom postigne odlične rezultate iz različitih dodirnih točaka sve tri komponente, može se smatrati iznimno usklađenim. To znači da su sekundarni učinci sektorskih politika vrlo pozitivni u svom međudnosu. Ako se dvije komponente preklapaju asimetrično, učinak jedne komponente na drugu je vrlo pozitivan, dok su učinci druge komponente vrlo negativni. To je slučaj kod preklapanja dodirnih točaka određenih gospodarskih projekata i kulturne baštine, gdje područje preklapanja može biti relativno veliko, ali ne i ravnopravno za obje strane. Prema tome, koristi nisu recipročne. One ne osnažuju obje strane, tako da ne pružaju povjerenje i ne potiču zajedničke napore, bez obzira na njihovu usko promatranu učinkovitost.

Tamo gdje su dodirne točke usklađene na obostrano zadovoljavajući način, upravljanje baštinom može proizvesti sinergije. Tamo gdje politika baštine postigne pravu ravnotežu i visoku razinu sinergije, možemo govoriti o integriranom upravljanju baštinom.

Ovaj pristup povezanosti različitih dodirnih točaka podrazumijeva tri smjernice za integrirano programiranje i vrednovanje kohezije u upravljanju baštinom.

1. Čemu politika baštine zapravo teži? To je njezin okomiti smjer: on se odnosi na konvencionalnu, linearnu interventnu logiku (kao što je prikazano u lancu: definiranje problema - strategija - cilj - akcija - utjecaj) i procjenu koja se temelji na rezultatima (učinkovitost, djelotvornost, relevantnost).

2. Horizontalni smjer obuhvaća dva aspekta:

- a. način na koji svaki sektor baštine utječe na ostale;
- b. način na koji sektori koji nisu baština (industrija, poljoprivreda, turizam, obrazovna politika, itd.) utječu na sektor baštine i njene ciljeve.

3. Ovaj pristup se može nazvati koncepcija preklapanja kod upravljanja baštinom. Ovaj novi koncept je usvojen u izradi strategije te se također može koristiti na nacionalnoj, lokalnoj i projektnoj razini. U fazi provedbe, također pruža snažnu podršku u procjeni utjecaja upravljanja baštinom u pogledu i vertikalne i horizontalne primjene predmetne politike.

Integrirani pristup strategiji baštine služi za dvije osnovne svrhe: programiranje i vrednovanje.

Takav pristup ima inovativnu i povezujuću logiku koja pomaže u oblikovanju politika baštine s više sinergijskim rezultatima (programiranje) a nacrt strategije slijedi ovu logiku.

To je alat za procjenu sa efikasnom sintezom rezultata ocjenjivanja koja osigurava da procjena postane mjerodavna za srednje i strateške razine odlučivanja. Za sada, ovakav sintetički koncept procjene nije u potpunosti uključen u nacrt strategije.

Primjena sinergijske interventne logike je korisna na strateškoj razini, ali je općenito relevantna jer se može primijeniti i na drugim razinama. Predloženi alat je relevantan za upravljanje javnim pitanjima gdje se izazovi javljaju pretežito horizontalno i rješenja ovise o sinergijama s mjerama u nekoliko drugih sektora, a ne isključivo o sektorskim politikama. Kada se postigne sinergija, čak i manje istaknuti sektori sa slabim početnim kapacitetima mogu proizvesti značajne rezultate u srednjoročnom i dugoročnom razdoblju.

Novi pristup⁷ nadilazi standardnu logiku temeljenu na rezultatima u procjeni utjecaja politike. Standardni pristup je vrijedan, ali mnogo više se može dobiti iz istog skupa podataka podrobnijom sintezom podataka o rezultatima. Na taj način se može dobiti strateški pregled složene situacije.

Strategija počinje s konceptualnim i strateškim pitanjima, a zatim se sustavno nastavlja na operativnija pitanja, ostavljajući mnogo slobode za specifične potrebe i kontekst koji se moraju uzeti u obzir na nacionalnoj i pod-nacionalnoj razini.

U načelu, strategija treba biti dopunjena sustavom pokazatelja za praćenje provedbe politike baštine u različitim područjima. Opće smjernice za procjenu utjecaja politike baštine najvjerojatnije će slijediti standardna pravila za provedbu procjene utjecaja politike baštine. Specifični dizajn evaluacije (i politike) za nacionalni i regionalni/lokalni program baštine može se pripremiti odvojeno.

U fazi provedbe, integrirani pristup je relevantan čak u nedostatku potpuno učinkovitog sustava praćenja i informacijskog sustava, jer to može biti izvedeno kvalitativno, stručnim kvalitativnim procjenama (pozitivno / negativno / neutralno / neprimjenjivo) pojedinih radnji koje proizlaze iz specifičnih preporuka u rješavanju svakog izazova koji je definiran strategijom.

Novi evaluacijski pristup se može prvo testirati procjenom nekih od najboljih slučajeva koji su se prikupili u svrhu prikazivanja potencijala strategije. Nakon toga mogu se uključiti pozitivna iskustva. Bila bi poželjna i određena vrsta obuke; međutim, metodologija je jednostavna i transparentno prikazana te se može slobodno koristiti pod licencom Creative Commons 2.5 za neprofitnu uporabu čak i bez posebne obuke.

Horizontalne dodirne točke triju komponenata strategije te njihove preporuke i izazovi, prikazani su pomoću konvencionalne Leopold matrice koja prikazuje procijenjeni učinak mjera politike baštine na europskoj razini.

⁷ Vidi više u Radej B. (2014), „Društvena složenost: operativna definicija”, Ljubljana, Slovensko Evaluacijsko društvo: Radovi, 7/2; ili Radej B., Jazbinšek KZ, Dolinsek M. (2015), „Measuring Smartness of Innovation Policy”, Asia-Pacific Tech Monitor Lipanj- rujan 2015.

Tablica 1: Europska strategija kulturne baštine za 21. stoljeće - Leopoldova matrica procjene utjecaja dodirnih točaka (veza) (Preporuke x Izazovi) koje se odnose na tri komponente strategije

Izazovi**	Društveni								Razvoj								Znanje							
	S1	S2	S3	S4	S5	S6	S7	S8	D1	D2	D3	D4	D5	D6	D7	D8	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8
Preporuke*																								
Društvena	S1	X		X		X		X	X		X						X	X						
	S2	X	X			X		X		X							X	X						
	S3	X	X	X	X	X	X	X	X								X	X				X		
	S4	X	X	X	X	X	X	X									X	X	X					
	S5	X		X		X	X	X	X					X			X						X	
	S6	X	X		X	X	X	X		X				X			X					X		
	S7		X		X	X	X	X			X						X	X	X					
	S8		X	X	X	X	X		X	X		X					X	X	X					X
	S9	X		X	X	X	X		X	X		X						X		X				
	S10	X	X		X	X	X	X	X			X		X										
Razvoj	D1		X							X	X	X	X	X										
	D2							X	X	X	X		X		X			X			X			
	D3				X				X		X		X				X	X		X	X			X
	D4									X	X	X	X	X							X			
	D5							X	X	X	X	X	X	X					X					
	D6						X		X	X	X	X	X	X						X		X		
	D7				X		X		X	X	X	X	X						X				X	X
	D8								X		X		X		X						X	X	X	
	D9									X	X	X												
	D10								X	X	X	X	X					X	X			X		
	D11					X		X	X	X	X	X		X									X	
Znanje	K1			X													X	X	X					X
	K2																	X	X					
	K3																X	X	X	X				
	K4																X	X	X	X	X			
	K5																X	X	X	X	X			
	K6				X				X					X				X	X	X				
	K7				X												X	X	X	X				X
	K8																X	X	X	X	X			
	K9																	X	X	X	X			
	K10																X	X	X	X	X			
	K11																X	X	X	X	X			

Izvor podataka: Strategija kulturne baštine za 21. stoljeće

Legenda tablice

* Preporuke	** Izazovi
S1 Poticati uključivanje građana i lokalnih vlasti u tome da kapitaliziraju svoju svakodnevnu baštinu	S1 Živjeti u miru
S2 Baštinu učiniti dostupnijom	S2 Unaprijediti kvalitetu života
S3 Koristiti baštinu za afirmaciju i prenošenje temeljnih vrijednosti Europe i europskog društva	S3 Pridonositi dobrobiti i dobrom zdravlju ljudi
S4 Promicati baštinu kao mjesto susreta i sredstvo međukulturalnog dijaloga, mira i tolerancije	S4 Očuvati kolektivno sjećanje
S5 Ocijeniti prakse i procedure participacije građana	S5 Uspostaviti dobro upravljanje
S6 Stvoriti odgovarajući okvir kojim bi se lokalnim vlastima i zajednicama omogućilo poduzimanje radnji u cilju promicanja svoje baštine i upravljanja njome	S6 Promicati participativno upravljanje
S7 Razvijati i promicati participativne programe identificiranja baštine	S7 Optimizirati provedbu konvencija
S8 Poticati inicijative rehabilitacije baštine od strane lokalnih zajednica i vlasti	S8 Promicati uključujući pristup baštini
S9 Podržavati međugeneracijske i međukulturalne projekte u cilju promicanja baštine	D1 Izgradnja inkluzivnijeg i kohezivnijeg društva
S10 Omogućiti i poticati (javna i privatna) partnerstva u promicanju kulturne baštine i projekata očuvanja kulturne baštine	D2 Razvijanje prosperiteta Europe oslanjajući se na njezine resurse baštine
D1 Promicati kulturnu baštinu kao resurs i olakšati financijsko ulaganje	D3 Osigurati da Europljani uživaju u visokoj kvaliteti življenja u skladu s njihovim kulturnim i prirodnim okruženjem
D2 Podržavati i promicati sektor baštine kao sredstvo stvaranja novih radnih mjesta i poslovnih prilika	D4 Provoditi princip integrirane zaštite
D3 Promicati vještine i stručnjake koji djeluju unutar baštine	D5 Osigurati da se baština uzima u obzir u strategijama i programima održivog prostornog razvoja
D4 Izraditi studije utjecaja baštine za projekte rehabilitacije, građevinarstva, te infrastrukturne i razvojne projekte	D6 Osigurati da se baština uzima u obzir u strategijama i programima održivog prostornog razvoja
D5 Poticati ponovnu uporabu baštine i uporabu tradicionalnih znanja i praksa	D7 Očuvanje i razvoj sposobnosti javnih službi za rješavanje pitanja baštine
D6 Osigurati da se baština uzima u obzir u prostornim, ekološkim i energetske politikama	D8 Povećati korištenje i ponovno korištenje baštine
D7 Posvetiti pažnju baštini u politikama održivog razvoja i turizma	K1 Pomagati i kultivirati društvo zajedničkog znanja
D8 Zaštititi, obnoviti i unaprijediti baštinu boljim korištenjem novih tehnologija	K2 Identificirati, očuvati, prenositi i dijeliti znanje i vještine vezane uz baštinu
D9 Koristiti inovativne tehnike kako bi se baština prezentirala javnosti, istovremeno čuvajući njen integritet	K3 Podizati svijest o vrijednostima koje izražava baština
D10 koristiti kulturnu baštinu kao način da se regiji da prepoznatljiv karakter i da ju se učini privlačnijom i prepoznatljivom	K4 Osigurati da dionici baštine imaju pristup cjeloživotnoj obuci
D11 Razvijati nove modele upravljanja kako bi se osiguralo da baština ima koristi od ekonomskih rezultata koje generira	K5 Jamčiti visoku tehničku razinu svih obrta vezanih uz baštinu
K1 Učinkovitije uključiti obrazovanje o baštini u školske programe	K6 Podržavati, jačati i promicati međuvladinu suradnju
K2 Provoditi mjere kojima se mladi potiču na to da se bave baštinom	K7 Jamčiti visoku tehničku razinu svih obrta vezanih uz baštinu
K3 Poticati kreativnost kako bi se zadobila pažnja javnosti za baštinu	K8 Razvijati predanost mladih prema baštini
K4 Osigurati optimalnu obuku za neprofesionalne aktere i profesionalce iz drugih sektora povezanih s baštinom	
K5 Uvesti raznolike sustave osposobljavanja za stručnjake koji se bave baštinom	
K6 Razvijati banke znanja o lokalnim i tradicionalnim materijalima, tehnikama i know-how-u	
K7 Osigurati prenošenje znanja i vještina uključenih u tradicijske obrte	
K8 Jamčiti kompetencije profesionalaca koji rade na zaštićenoj baštini	
K9 Razvijati studijske i istraživačke programe koji odražavaju potrebe sektora baštine i podijeliti zaključke	
K10 Poticati i podržavati razvoj mreža	
K11 Istraživati baštinu kao izvor znanja i nadahnuća	

Tablica 1 prikazuje veze između svih preporuka Strategije i svih strateških izazova.⁸ Daje detaljan uvid u to kako provedba pojedinih preporuka može utjecati na izazove koji proizlaze iz strategije. Strategija nije pripremljena kao skup fragmentiranih veza između preporuka i izazova, nego kao punopravna struktura s tri samostalne ali međusobno povezane komponente. Dakle, važno je uočiti ove strukturalne veze između komponenti da bi se vidjelo kako one neizravno utječu jedna na drugu, što predstavlja preduvjet za sinergiju između komponenti baštine.

Procijenjeni utjecaji strategije u tablici 1 mogu se objediniti prema izvoru i području sektorskog učinka (K po K ili $K \cap K$, $K \cap S$, $K \cap D$, itd.) kako bi se dobila ulazno-izlazna kvadratna matrica koja pokazuje što sinergije između komponenti strategije mogu proizvesti kada se provode preporučene aktivnosti.

Tablica 2: Ulazno-izlazna matrica utjecaja između komponenti

Ulazno-izlazna matrica	Izazovi 1 (komponenta S)	Izazovi 2 (komponenta D)	Izazovi 3 (komponenta K)
Preporuke 1 (komponenta S)	S1-10	S1-3, S5-10	S1-9
Preporuke 2 (komponenta D)	D1-3, D5-7, D11	D1-D11	D2-8, D10-11
Preporuke 3 (komponenta K)	K1, K6-7	K6	K1-11

Izvor podataka: Tablica 1 Leopoldova matrica (Preporuke x Izazovi)

Legenda tablice 2: Kako koristiti ulazno-izlaznu matricu

Kako dobiti zbirne rezultate iz ulazno-izlazne matrice	Izazovi u S	Izazovi u D	Izazovi u K
Preporuke za S	SS: Učinkovitost postupaka povezanih sa S u rješavanju izazova povezanih sa S	SD: Učinkovitost postupaka povezanih sa S u rješavanju izazova povezanih s D	SK: Učinkovitost postupaka povezanih sa S u rješavanju izazova povezanih s K
Preporuke za D	DS: Učinkovitost postupaka povezanih s D u rješavanju izazova povezanih sa S	DD: Učinkovitost postupaka povezanih s D u rješavanju izazova povezanih s D	DK: Učinkovitost postupaka povezanih s D u rješavanju izazova povezanih s K
Preporuke za K	KS: Učinkovitost postupaka povezanih s K u rješavanju izazova povezanih sa S	KD: Učinkovitost postupaka povezanih s K u rješavanju izazova povezanih s D	KK: Učinkovitost postupaka povezanih s K u rješavanju izazova povezanih s K

⁸ Glavni fokus u strategiji leži u povezivanju preporuka i izazova iste komponente baštine(S, D ili K), budući da se većina identificiranih utjecaja nalazi na dijagonali matrice (od gornjeg lijevog do donjeg desnog ugla).

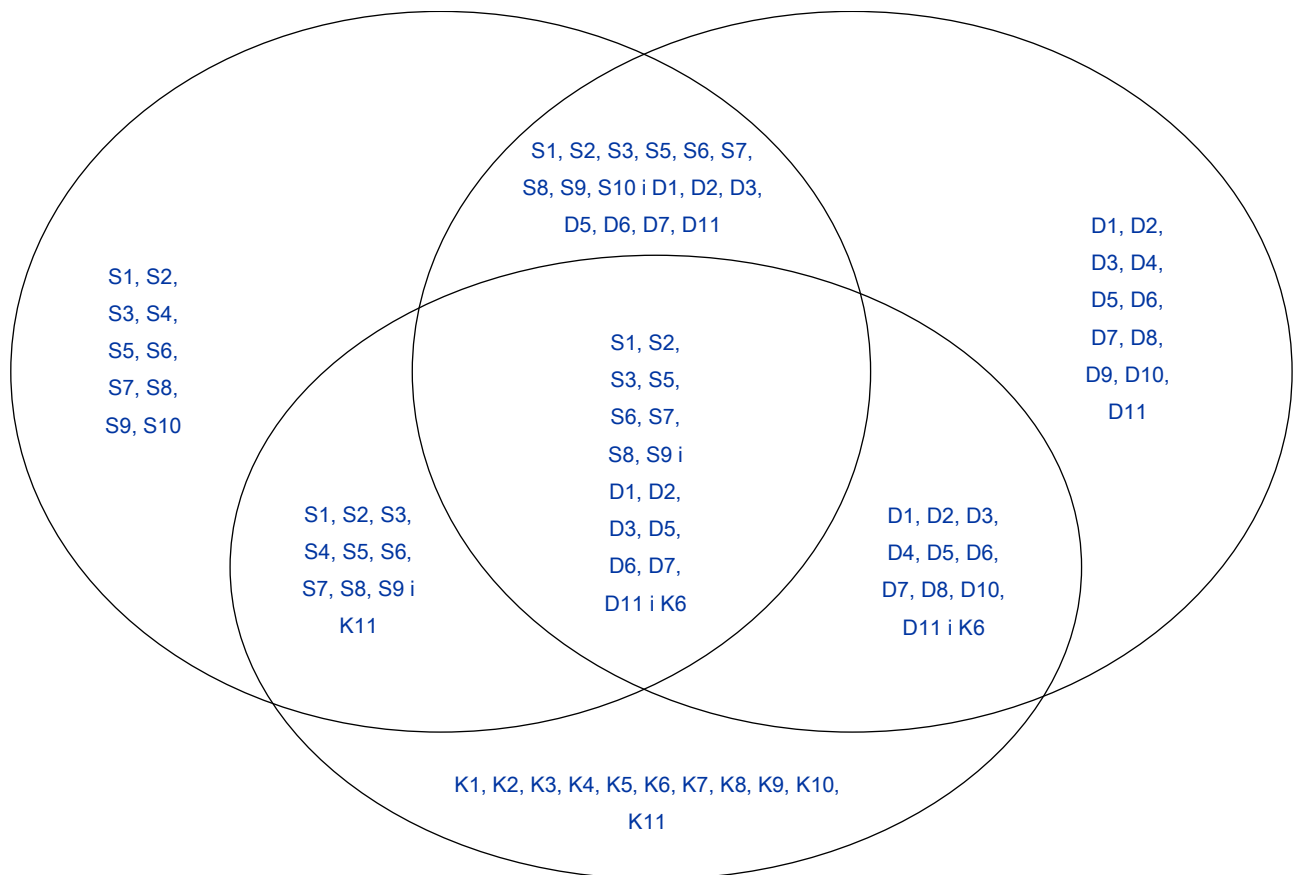
- Napomena:
- Učinkovitost se procjenjuje na standardni način praćenjem pokazatelja utjecaja (kako preporuke u S utječu na izazove u S, $S \cap S$, itd.
  - Sinergija između S (u preporukama) i D (u izazovima) se postiže kao prosjek procijenjenih utjecaja: $(DS + SD)/2$.
  - se postiže sinergija između K i D kao prosjek procijenjenih utjecaja: $(K \cap D + D \cap K)/2$.
  - Sinergija između S i K se postiže kao prosjek procijenjenih utjecaja: $(S \cap K + K \cap S)/2$.

Tablica 2 utvrđuje povezanost između preporuka i izazova za svaku komponentu strategije. Na dijagonali, predstavlja konvencionalni pokazatelj učinkovitosti politike. To pokazuje koliko je uspješna svaka komponenta strategije u obavljanju svoje osnovne važne preporuke.

Neizravni ili međusektorski utjecaji se nalaze u ne-dijagonalnim poljima matrice u tablici 2. Spajanjem međusektorskog utjecaja koji se nalazi dijagonalno ispod, sa simetrično smještenim međusektorskim utjecajem dijagonalno poviše (kao što su $D \cap S$ i $S \cap D$), može se procijeniti sinergija između dvije komponente strategije te kako se dvije komponente međusobno podržavaju ili ograničavaju provođenjem svojih preporuka.

Venn dijagram prikazuje kako su tri komponente politike baštine integrirane izravnim (dijagonalnim, ne-preklapajućim) i neizravnim (ne dijagonalnim, preklapajućim) vezama između preporuka strategije i izazova.

Slika 1: Venn dijagram Europske strategije kulturne baštine za 21. stoljeće

Izvor: Tablica 2.

Politika baštine (mjere vezane za baštinu ili čak i projekti) će se iskristalizirati kad se unutarnja površina presjeka povećava provođenjem preporuka. Specifična politika baštine, mjera ili projekt pokazuje da je više integrirana kada se koherentnost između sučelja paralelno povećava s poboljšanom učinkovitošću u sve tri komponente.

DODATAK B

Popis primjera po preporuci

1. "DRUŠTVENA KOMPONENTA"

"Društvena komponenta" (S) se fokusira na odnos između baštine s jedne strane, te društava, građanstva, prenošenja i dijeljenja demokratskih vrijednosti putem metoda participativnog i dobrog upravljanja kroz participativni menadžment, s druge strane:

Izazovi

- S1. Živjeti u miru
- S2. Unaprijediti kvalitetu života
- S3. Pridonositi dobrobiti i dobrom zdravlju ljudi
- S4. Očuvati kolektivno sjećanje
- S5. Uspostaviti dobro upravljanje
- S6. Promicati participativno upravljanje
- S7. Optimizirati provedbu konvencija
- S8. Promicati uključujući pristup baštini

Preporuke

Preporuka S1

Poticati uključivanje građana i lokalnih vlasti u tome da kapitaliziraju svoju svakodnevnu baštinu

Primjeri djelovanja

- Baština kao sredstvo emancipacije za osobe s mentalnim ili višestrukim invaliditetom - HEREIN (Nizozemska)
www.ipsedebruggen.nl/news/article/58/opening-de-haven-nigrum-pullum-zwammerdam
www.romeinselimes.nl/nl/op-pad/fort-nigrum-pullum-zwammerdam
<https://erfgoedstem.nl/opening-bezoekerscentrum-haven-nigrum-pullum/>
www.monumentaal.com/bezoekerscentrum-haven-nigrum-pullum-open
- Pokazatelji gospodarskog i društvenog utjecaja kulturne baštine - HEREIN (Mađarska)
www.forsterkozpont.hu/nemzetkozi-feladatok/nemzetkozi-projektjeink/749#1
<http://balatoncsicso.reblog.hu/>
www.facebook.com/csicsoiplebania
- Program lokalnog razvoja otoka Cresa - HEREIN (Hrvatska)
www.coe.int/t/dg4/cultureheritage/cooperation/SEE/LDPP/Croatia_en.asp
- Zaštita lokalne baštine od strane općina - HEREIN (Slovačka Republika)
- Participativni pristupi razvijeni sa školama i općinama od strane neprofitabilnih organizacija
 Qualité-Village-Wallonie (Belgija, Valonija)
www.qvw.be/
- "SOS Baština" /"SOS Patrimoine"/, tematski informativni bilteni koje proizvodi Valonska ruralna fondacija, korisni svim građanima uključenim u očuvanje nekog predmeta baštine (Belgija, Valonija)
www.frw.be
- Subvencija za obnovu "malog naslijeđa" - HEREIN (Belgija, Bruxelles Capital Region)
<http://patrimoine.brussels/liens/campagnes-programmes/petit-patrimoine-brochure-2015>
- Pilot projekt za lokalni razvoj vinskih sela Limassola (Cipar)
www.agrotourism.com.cy/discover-wine-route-4-wine-villages-limassol,60,en
- Saarlandischer Verein für Denkmalschutz e.V. (Udruga za očuvanje povijesnih spomenika države)

Saarland) (Njemačka)
www.denkmalschutz-saarland.de

Preporuka S2

Baštinu učiniti dostupnijom

Primjeri djelovanja

- Aktivnosti provedene tijekom Dana europske baštine
<http://pj-p-eu.coe.int/en/web/ehd-jep/home>
- Program lokalnog razvoja otoka Cresa - HEREIN (Hrvatska)
www.coe.int/t/dg4/cultureheritage/cooperation/SEE/LDPP/Croatia_en.asp
- Pokazatelji gospodarskog i društvenog utjecaja kulturne baštine - HEREIN (Mađarska)
www.forsterkozpont.hu/nemzetkozi-feladatok/nemzetkozi-projektjeink/749#1
<http://balatoncsicso.reblog.hu/>
www.facebook.com/csicsoiplebania
- Baština kao sredstvo emancipacije za osobe s mentalnim ili višestrukim invaliditetom - HEREIN (Nizozemska)
www.ipsedebruggen.nl/news/article/58/opening-de-haven-nigrum-pullum-zwammerdam
www.romeinselimes.nl/nl/op-pad/fort-nigrum-pullum-zwammerdam
<https://erfgoedstem.nl/opening-bezoekerscentrum-haven-nigrum-pullum/>
www.monumentaal.com/bezoekerscentrum-haven-nigrum-pullum-open
- Deutsches Nationalkomitee für Denkmalschutz (njemački Nacionalni odbor za očuvanje spomenika) (Njemačka)
<http://www.dnk.de/>

Preporuka S3

Koristiti baštinu za afirmaciju i prenošenje temeljnih vrijednosti Europe i europskog društva

Primjeri djelovanja

- Program lokalnog razvoja otoka Cresa - HEREIN (Hrvatska)
www.coe.int/t/dg4/cultureheritage/cooperation/SEE/LDPP/Croatia_en.asp
- Liszt Academy, dobitnik nagrade Europa Nostra i Oznake europske baštine (2016.) za doprinos europskoj kulturi i baštini (Mađarska)
- Baština kao sredstvo emancipacije za osobe s mentalnim ili višestrukim invaliditetom - HEREIN (Nizozemska)
www.ipsedebruggen.nl/news/article/58/opening-de-haven-nigrum-pullum-zwammerdam
www.romeinselimes.nl/nl/op-pad/fort-nigrum-pullum-zwammerdam
<https://erfgoedstem.nl/opening-bezoekerscentrum-haven-nigrum-pullum/>
www.monumentaal.com/bezoekerscentrum-haven-nigrum-pullum-open
- Verein Kulturraum Großregion (Udruga za prekogranične kulturne regije u Belgiji, Francuskoj, Njemačkoj i Luksemburgu) (Njemačka)
<http://www.kulturraumgr.eu/de>

Preporuka S4

Promicati baštinu kao mjesto susreta i sredstvo međukulturalnog dijaloga, mira i tolerancije

Primjeri djelovanja

- Izvještavati o ulozi javnih umjetnosti i kulturnih institucija u promicanju kulturne raznolikosti i međukulturalnog dijaloga

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

- http://ec.europa.eu/culture/library/reports/201405-omc-diversity-dialogue_en.pdf
- Program lokalnog razvoja otoka Cres - HEREIN (Hrvatska)
www.coe.int/t/dg4/cultureheritage/cooperation/SEE/LDPP/Croatia_en.asp
- Pokazatelji gospodarskog i društvenog utjecaja kulturne baštine - HEREIN (Mađarska)
www.forsterkozpont.hu/nemzetkozi-feladatok/nemzetkozi-projektjeink/749#1
<http://balatoncsicso.reblog.hu/>
www.facebook.com/csicsoiplebania
- Brera: un'altra storia. Percorsi interculturali nel Museo (Brera: druga priča. Međukulturalne staze u muzeju Brera)
<http://valorizzazione.beniculturali.it/it/notizie/259-brera-unaltra-storia-percorsi-interculturali-nel-museo.html>
- Baština kao sredstvo emancipacije za osobe s mentalnim ili višestrukim invaliditetom - HEREIN (Nizozemska)
www.ipsedebruggen.nl/news/article/58/opening-de-haven-nigrum-pullum-zwammerdam
www.romeinselimes.nl/nl/op-pad/fort-nigrum-pullum-zwammerdam
<https://erfgoedstem.nl/opening-bezoekerscentrum-haven-nigrum-pullum/>
www.monumentaal.com/bezoekerscentrum-haven-nigrum-pullum-open
- Nicosia Master Plan (Cipar)
www.moi.gov.cy/moi/urbanguard/urbanguard.nsf/dmltph_en/dmltph_en?OpenDocument
- Otvoreni dan spomenika (Njemačka)
<http://www.tag-des-offenen-denkmals.de/>

Preporuka S5

Procjena prakse i procedure participacije građana

Primjeri djelovanja

- Društvo prijatelja dubrovačkih starina (Hrvatska)
<http://citywallsdubrovnik.hr/drustvo/?lang=en>
- Udruga "4 grada Dragodid": djelokrug rada udruge je usmjeren na pučku arhitekturu, posebno suhe kamene tehnike i druge vrste gradnje i materijala u hrvatskom ruralnom kršu (Hrvatska)
www.dragodid.org/category/eng/
- Motel Trogir: Udruga za zaštitu poslijeratne arhitekture (Hrvatska)
<http://moteltrogir.tumblr.com>
- Posvojite spomenik, inicijativu za promicanje brige za zajedničku baštinu, koja se primjenjuje u nekoliko europskih zemalja, kreativan način aktivnog uključivanja lokalnog stanovništva u brigu i očuvanje njihove lokalne kulturne baštine (Pirkanmaa pokrajinski muzej) (Finska)
<http://adoptoimonumentti.fi/europa-nostra-award-2016/?lang=en>
https://issuu.com/vapriikki/docs/am_esite_en_n_0815
<https://issuu.com/vapriikki/docs/adopt-a-monument>
- "Živa baština Wiki", platforma bazirana na web-u, na tragu otvorene i suradničke Wiki formule, omogućuje svakome da predloži i opiše unose u nacionalni katalog nematerijalne kulturne baštine, u vezi s provedbom UNESCO-ove Konvencije za očuvanje nematerijalne kulturne baštine (Finska)
www.aineetonkulttuuriperinto.fi/en/implementation
<https://wiki.aineetonkulttuuriperinto.fi/>
- Pokazatelji gospodarskog i društvenog utjecaja kulturne baštine - HEREIN (Mađarska)
www.forsterkozpont.hu/nemzetkozi-feladatok/nemzetkozi-projektjeink/749#1
<http://balatoncsicso.reblog.hu/>
www.facebook.com/csicsoiplebania
- Urbano i regionalno / prostorno planiranje savjetodavna komisije - HEREIN (Belgija, Bruxelles Capital Region)
<https://urbanisme.irisnet.be/les-commissions-de-concertation>

Preporuka S6

Stvoriti odgovarajući okvir kojim bi se lokalnim vlastima i zajednicama omogućilo da poduzimaju radnje u cilju promicanja svoje baštine i upravljanja njome

Primjeri djelovanja

- Pokazatelji gospodarskog i društvenog utjecaja kulturne baštine - HEREIN (MAĐARSKA)
www.forsterkozpont.hu/nemzetkozi-feladatok/nemzetkozi-projektjeink/749#1
<http://balatoncsicso.reblog.hu/>
www.facebook.com/csicsoiplebania
- Program lokalnog razvoja otoka Cresa-HEREIN (HRVATSKA)
www.coe.int/t/dg4/cultureheritage/cooperation/SEE/LDPP/Croatia_en.asp
- Walloon ruralna zaklada: participativni proces ruralnog razvoja koji uključuje zaštitu baštine na osnovu pristupa građana (Belgija)
www.frw.be
- "InterKultur. Migracije als Einflussfaktor auf Kunst und Kultur" (Interkulturalni barometar: migracija kao čimbenik koji utječe na umjetnost i kulturu) (Njemačka)
http://www.mwk.niedersachsen.de/themen/kultur/kulturentwicklungskonzept_niedersachsen_kek/ke_kprozess/der-kek-prozess-bezieht-die-akteure-aktiv-ein-118561.html
- Voluntary "persons of trust" for memorials/heritage sites, Schleswig-Holstein (Ehrenamtliche Vertrauensleute für Kulturdenkmale, § 6 DSchG) (Germany)
- https://www.schleswig-holstein.de/DE/Fachinhalte/D/denkmalschutz/downloads/Denkmalschutzgesetz.pdf?__blob=publicationFile&v=5

Preporuka S7

Razvijati i promicati participativne programe identificiranja baštine

Primjeri djelovanja

- Akcija provedena u sklopu Interreg Europe (EU) projekta, koja je usvojila takav pristup baštini, npr "Trans-Formation du patrimoine" (Interreg IV):
<http://muap.be/projets/le-projet-trans-formation-du-patrimoine-interreg-iv>
- Inicijativa Zajednice Splita za zaštitu Split 3 stambene zone (Hrvatska)
- Program lokalnog razvoja otoka Cresa-HEREIN (HRVATSKA)
www.coe.int/t/dg4/cultureheritage/cooperation/SEE/LDPP/Croatia_en.asp
- Pokazatelji gospodarskog i društvenog utjecaja kulturne baštine - HEREIN (MAĐARSKA)
www.forsterkozpont.hu/nemzetkozi-feladatok/nemzetkozi-projektjeink/749#1
<http://balatoncsicso.reblog.hu/>
www.facebook.com/csicsoiplebania
- Zaštita lokalne baštine od strane općina - HEREIN (Republika Slovačka)

Preporuka S8

Poticati inicijative rehabilitacije baštine od strane lokalnih zajednica i vlasti

Primjeri djelovanja

- Pristupačnost kao sredstvo za stanovnike Nantesa da preuzmu vlasništvo nad dvorcem-muzejom Nantes (Francuska)
- Pokazatelji gospodarskog i društvenog utjecaja kulturne baštine - HEREIN (MAĐARSKA)
www.forsterkozpont.hu/nemzetkozi-feladatok/nemzetkozi-projektjeink/749-1
<http://balatoncsicso.reblog.hu/>
www.facebook.com/csicsoiplebania
- Sudjelovanje lokalnog stanovništva u obnovi malih predmeta baštine na inicijativu

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Qualité-Village-Wallonie (Belgija)

www.qvw.be/

- "Petites cites de caractere de France" Association
www.petitescitesdecaractere.com/fr/lassociation-petites-cites-de-caractere-de-france

Preporuka S9

Podržavati međugeneracijske i međukulturalne projekte u cilju promicanja baštine

Primjeri djelovanja

- Program lokalnog razvoja otoka Cresa-HEREIN (HRVATSKA)
www.coe.int/t/dg4/cultureheritage/cooperation/SEE/LDPP/Croatia_en.asp
- "Hands-on" radionice koje pomažu djeci da se razvijaju kroz praktično iskustvo različitih vještina i međugeneracijske razmjene (Francuska)
www.loutilenmain.fr/
- Pokazatelji gospodarskog i društvenog utjecaja kulturne baštine - HEREIN (MAĐARSKA)
www.forsterkozpont.hu/nemzetkozi-feladatok/nemzetkozi-projektjeink/749-1
www.facebook.com/csicssoiplebania
- Trening programi za djecu i odrasle u centru za obuku baštinskih obrta u bivšoj opatiji Abbey la Paix-Dieu (Belgija, Valonija)
www.institutdupatrimoine.be/index.php/missions/metiers-du-patrimoine
- Glazbeni program "Wir machen die Musik" (Mi bi glazba), Niedersachsen (Njemačka)
<http://www.wirmachendiemusik.de/>

Preporuka S10

Omogućiti i poticati (javna i privatna) partnerstva u projektima promicanja i očuvanja kulturne baštine

Primjeri djelovanja

- Fondation du patrimoine (Heritage Foundation) (France)
www.fondation-patrimoine.org
- Fondacija "Total" (Francuska)
www.fondation.total.com/missions/faire-rayonner-les-cultures-et-le-patrimoine
- Pokazatelji gospodarskog i društvenog utjecaja kulturne baštine - HEREIN (Mađarska)
www.forsterkozpont.hu/nemzetkozi-feladatok/nemzetkozi-projektjeink/749#1
<http://balatoncsicso.reblog.hu/>
www.facebook.com/csicssoiplebania
- Palazzo Madama: kupnja u suradnji s gradom u Torinu (Italija)
www.palazzomadamatorino.it/it/blog/ottobre-2013/crowdfunding-and-more-summary
- Fond lutrije Lottery Fund (UK)
www.biglotteryfund.org.uk/
- Fondation Roi Baudouin (King Baudouin Foundation) (Belgium)
www.kbs-frb.be/
- Culture Funding Point (Germany)
<http://www.kulturfoerderpunkt-berlin.de/start/>

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

2. KOMPONENTA "TERITORIJALNOG I GOSPODARSKOG" RAZVOJA

Komponenta "teritorijalnog i gospodarskog razvoja" (D) fokusira se na odnos između kulturne baštine i prostornog razvoja, gospodarstva, lokalne i regionalne uprave, uz dužnu pažnju prema principima održivog razvoja.

Izazovi

- D1 Izgradnja inkluzivnijeg i kohezivnijeg društva
- D2 Razvijanje prosperiteta Europe oslanjajući se na resurse njezine baštine.
- D3 Osigurati da Europljani uživaju u visokoj kvaliteti življenja u skladu s njihovim kulturnim i prirodnim okruženjem
- D4 Provoditi princip integralne zaštite baštine
- D5 Osigurati da se baština uzima u obzir u strategijama i programima održivog prostornog razvoja
- D6 Razvijanje sposobnosti javnih službi za rješavanje pitanja održivog prostornog razvoja boljim korištenjem baštine
- D7 Očuvanje i razvoj sposobnosti javnih službi za rješavanje pitanja baštine
- D8 Povećati korištenje i ponovno korištenje baštine.

Preporuke

Preporuka D1

Promicati kulturnu baštinu kao resurs i olakšati financijsko ulaganje

Primjeri djelovanja

- "Kulturna baština je važna za Europu" "Cultural Heritage counts for Europe", izvješće 2015. www.theheritagealliance.org.uk/cultural-heritage-counts-for-europe/
- Public Cultural Co-operation Establishment (EPCC), Pont du Gard, UNESCO site (France) www.pontdugard.fr/fr/la-gestion-du-site-confiee-un-epcc
- Umjetnički bonus Art Bonus: povoljna porezna shema za potporu kulturi putem donacija (Italija) <http://artbonus.gov.it/>
- National Restoration Fund, Netherlands www.restauratiefonds.nl
- Financijski mehanizam poticaja za građevine uključene u popis povijesnih spomenika (Cipar) <http://moi.gov.cy/tph>

Preporuka D2

Podržavati i promicati sektor baštine kao sredstvo stvaranja novih radnih mjesta i poslovnih prilika

Primjeri djelovanja

- Alliance Patrimoine-Emploi (Baština - zapošljavanje, savez), Walloon Government (Belgija, Wallonia)

Preporuka D3**Promicati vještine i stručnjake koji djeluju unutar baštine****Primjeri djelovanja**

- Europski dani umjetničkih obrta European Artistic Craft Days
www.joumeesdesmetiersdart.fr/en-europe
- Posjeta mjestu obnove Notre-Dame la Grande de Poitiers, Versailles, Tournai katedrala, itd
- Sajam Denkmal u Leipzigu (Njemačka)
- Moj kažun - La mia casa, aktivnosti baštine u Vodnjanu, s naglaskom na očuvanju malih skloništa od suhog kamena u poljima tipičnim za istarski poluotok (Hrvatska)
www.istria-culture.com/en/the-kazun-park-i-174
- Izložba međunarodne baštine The International Heritage Show (SIPC), u Louvreu, Pariz (Francuska)
www.patrimoineculturel.com/
- Tjedan, "Mladi i nasljeđe" "Youth and heritage", proširenje Europskih dana baštine kojima su prisustvovali obrtnici; Građevinski heroji, Building Heroes, obrazovne aktivnosti u La Paix-Dieu, radionice s obrtnicima (Belgija, Valonija)
- Sajam Denkmal u Leipzigu (Njemačka)
<http://www.denkmal-leipzig.de/>
- Kulturna nagrada za baštinu, Free Hanseatic City of Bremen (Njemačka)
<http://www.denkmalpflege.bremen.de/sixcms/detail.php?gsid=bremen160.c.2415.de>

Preporuka D4**Izraditi studije utjecaja baštine na projekte rehabilitacije, građevinarstva, te razvojne i infrastrukturne projekte****Primjeri djelovanja**

- Operativne smjernice UNESCO-a za provedbu Konvencije o svjetskoj baštini, s obzirom na učinkovite sustave upravljanja (IIF) navode da su ocjene utjecaja predloženih intervencija vrlo važne za sva dobra svjetske baštine i da se mogu prilagoditi kako bi se proširile ostale kategorije baštine.

Preporuka D5**Poticati ponovnu upotrebu baštine i korištenje tradicionalnih znanja i praksa****Primjeri djelovanja**

- Fraunhofer Centar za energetska učinkovitost u povijesnim zgradama (Alte Schafflerei na Kloster Benediktbeuern) (Njemačka)
www.denkmalpflege.fraunhofer.de/
- Obnova kulturne baštine uz pomoć nezaposlenih - HEREINsu (Republika Slovačka)
www.academia.edu/21653581/Strategic_Heritage_Conservation_Practices_Inclusion_of_the_Unemployed_in_Saving_Cultural_Heritage_in_Slovakia

Preporuka D6**Osigurati da se baština uzima u obzir u prostornim, ekološkim i energetske politikama****Primjeri djelovanja**

- Subvencija za obnovu "malog naslijeđa" - HEREIN (Belgija, Brussels Capital Region)
<http://patrimoine.brussels/liens/campagnes-programmes/petit-patrimoine-brochure-2015>
- Walloon prostorno uređenje i baština kod (član 209/1 du CWATUP) (Belgija, Wallonia)

- Treći izvještaj kreativnog gospodarstva, Berlin (Njemačka)
<http://www.berlin.de/sen/kultur/en/cultural-policy/creative-economy/>

Preporuka D7

Posvetiti pažnju baštini u politikama razvoja održivog turizma

Primjeri djelovanja

- Kulturne rute Vijeća Europe
www.culture-routes.net/
- Strategija za održivi turizam Suomenlinna, lokalitet svjetske baštine (Finska)
http://frantic.s3.amazonaws.com/suomenlinna/2015/06/Sustainable_Tourism_Strategy_062015_final_0.pdf
- Paradores u Španjolskoj (Španjolska)
www.parador.es/en
- La Voie verte (Green Way) u južnoj Ardeche: održiva sredstva za otkrivanje naslijeđa (Francuska)
www.cc-gorgesardeche.fr/spip.php?rubrique33
- The "Grands sites de France" mreža (Francuska)
www.grandsitedefrance.com/
- Subvencija za obnovu "manji oblici baštine" - HEREIN (Belgija, Brussels Capital Region)
<http://patrimoine.brussels/liens/campagnes-programmes/petit-patrimoine-brochure-2015>
- Agrotourism Grant Scheme (Cipar)
www.rural-tourism.tph.moi.gov.cy
- Udruga "Petites cites de caractere de France"
www.petitescitesdecaractere.com/fr/lassociation-petites-cites-de-caractere-de-france
- Kulturni turistički priručnik, Cultural tourism manual, Brandenburg (Njemačka)
http://www.mwfk.brandenburg.de/media_fast/4055/Leitfaden_Kulturtourismus.15995197.pdf

Preporuka D8

Zaštiti, obnovi i unaprijedi baštinu boljim korištenjem novih tehnologija

Primjeri djelovanja

- Primjena GIS-a (geografsko informacijskog sustava) na karti nepokretnih kulturnih dobara (Kulturna baština inventar u Švicarskoj, Inventar kulturnih dobara u Waloniji)
- 3D modeliranje kako bi se pomoglo u pre-restauratorskim studijama i master planovima za povijesne spomenike; npr. obnova Santa Maria Vitoria-Gasteiz katedrale (Španjolska)
www.catedralvitoria.eus/ingles/restauracion_introduccion.php
- 3D modeliranje i ispis
<http://ofti.org/la-modelisation-3d-en-archeologie-et-patrimoin/>
- Povećana stvarnost posjet opatiji Jumièges (Francuska)
www.abbayedejumieges.fr/remontez-le-temps.html
- Digitalizacija repozitornih institucija - HEREIN (Republika Slovačka)
www.slovakiana.sk
www.opis.culture.gov.sk/uvod
- Arheološko istraživanje lokaliteta koristeći LiDAR proces (npr. Stonehenge) (Ujedinjeno Kraljevstvo)
www.wessexarch.co.uk/stonehenge/explore-stonehenge-landscape-lidar-survey

Preporuka D9

Koristiti inovativne tehnike kako bi se baština prezentirala javnosti, istovremeno čuvajući njen integritet

Primjeri djelovanja

- Faksimil rekonstrukcija pećina (Chauvet, Lascaux, Altamira) (Francuska)
Chauvet: <http://en.cavernedupontdarc.fr/>
Lascaux: www.lascaux.culture.fr/
Altamira: http://en.museodealtamira.mcu.es/Prehistoria_y_Arte/la_cueva.html
- "Baština na koturaljkama", "posjet s preokretom" (Belgija, Bruxelles Capital Region)
www.reseau-idee.be/adresses-utiles/fiche.php?org_id=1233
- Bavarikon Bavarski portal za umjetnost, kulturu i regionalne studije, kao i digitalizaciju koncepata za prijenos analognih kulturnih dobara drugima Lander (Njemačka)
www.bavarikon.de/
- Baza (povijesnih) spomenika ureda za zaštitu spomenika iz Free Hanseatic City of Bremen (Datenbank des Bremer Landesamtes für Denkmalpflege zu Baudenkmalern) (Njemačka)
<http://www.denkmalpflege.bremen.de/sixcms/detail.php?gsid=bremen160.c.4297.de>

Preporuka D10

Koristiti kulturnu baštinu kao način da se regiji da prepoznatljiv karakter i da ju se učini privlačnijom i prepoznatljivom

Primjeri djelovanja

- Vodeći projekti: Lokalne akcijske grupe (GAL) (Europa)
http://ec.europa.eu/agriculture/rur/leaderplus/index_fr.htm
- Poslovni centar baštine s naglaskom na keramičku i srodne umjetnosti, Limoges (Francuska)
www.museebal.fr/fr/restructuration-musee
- Gradovi i mjesta umjetnosti i povijesti (Francuska)
www.vpah.culture.fr/
- Regionalni prirodni rezervati (Francuska)
www.parcs-naturels-regionaux.fr/
- Kulturni koncept Thuringia državne vlasti (Njemačka)
<http://thuringen.de/imperia/md/content/tmbwk/kulturportal/kulturkonzept-thuringen.pdf>

Preporuka D11

Razvijati nove modele upravljanja kako bi se osiguralo da baština ima koristi od ekonomskih rezultata koje generira

Primjeri djelovanja

- Digitalizacija repozitornih institucija - HEREIN (Republika Slovačka) www.slovakiana.sk
www.opis.culture.gov.sk/uvod

3. KOMPONENTA "ZNAJJE I OBRAZOVANJE"

Komponenta "znanja i obrazovanja" fokusira se na odnos između baštine i zajedničkog znanja i pokriva podizanje svijesti, obuku i istraživanje.

Izazovi

- K1. Pomagati u poticanju društva zajedničkog znanja
- K2. Identificirati, očuvati, prenositi i dijeliti znanje i vještine vezane uz baštinu
- K3. Podizati svijest o vrijednostima koje prenosi baština
- K4. Osigurati da dionici baštine imaju pristup cjeloživotnom osposobljavanju
- K5. Jamčiti visoku tehničku razinu za sve obrte vezane uz baštinu
- K6. Podržavati, jačati i promicati međuvladinu suradnju
- K7. Poticati istraživanje baštine
- K8. Pridobiti predanost mladih ljudi prema baštini

Preporuke

Preporuka K1

Učinkovitije uključiti obrazovanje o baštini u školske programe

Primjeri djelovanja

- Usvojite spomenik (Europa)
www.heritagecouncil.ie/archaeology/our-initiatives/adopt-a-monument-ireland/
- Nagrada Europa Nostra, kategorija obrazovanje, osposobljavanje i podizanje svijesti
www.europanostrabelgium.be/fr/
- Interaktivni, istraživački i konzervatorski projekt Mijenjanje glavnog oltara Crkve Svetog Nikole, Retable of the High Altar of the St Nicholas Church, Talinn - HEREIN (Estonia)
<http://nigulistemuseum.ekm.ee/en/on-view/on-view/rode-altarpiece-in-close-up/>
- Nacionalna godina kulturne baštine 2013 - HEREIN (Estonija)
www.parandiaasta.ee/en
- "Škole u dvorcu" "Schools in the manor" - HEREIN (Estonija)
<http://koolielu.ee/waramu/view/1-7da1a016-1e4e-4ea9-921a-705ce97f40c4>
- Obrazovni materijal za nastavnike o lokalnoj kulturnoj baštini - HEREIN (Estonija)
www.eays.edu.ee/aja/index.php/ajalooopetus/ajalugu/126-eesti-kulturiloo-oppematejal-eaus-2013
- Pristup arhivi, knjižnicama i muzejima s jednim pretraživanjem (Finska)
www.finna.fi/?lng=en-gb
- Paketi obrazovanja o baštini i nastava na Wallonia Rural Foundation (Belgija)
www.frw.be
- Obrazovne aktivnosti u Urbanom centru za razvoj u Valoniji (Belgija)
www.murla.be
- Školski program "denkmal aktiv - Kulturerbe macht Schule" of the Deutsche Stiftung Denkmalschutz (njemačke zaklade za zaštitu spomenika)
- Deutschen Stiftung Denkmalschutz "denkmal aktiv - Kulturerbe macht Schule" (Njemačka)
<http://denkmal-aktiv.de/>

Preporuka K2

Provoditi mjere kojima se mladi potiču na to da praktikiraju baštinu

Primjeri djelovanja

- EPIM foto natječaj
www.nike-kultur.ch/fr/concours-photographique-pour-les-jeunes/
- Spomenik/muzejske noći
www.monument-tracker.com/nuit-europeenne-musees/
- Nacionalna godina kulturne baštine 2013 - HEREIN (Estonija)
www.parandiaasta.ee/en
- "Škole u dvorcu" "Schools in the manor" - HEREIN (Estonija)
<http://koolielu.ee/waramu/view/1-7da1a016-1e4e-4ea9-921a-705ce97f40c4>
- Interaktivni, istraživački i konzervatorski projekt Mijenjanje glavnog oltara Crkve Svetog Nikole, Retable of the High Altar of the St Nicholas Church, Talinn - HEREIN (Estonia)
<http://nigulistemuuseum.ekm.ee/en/on-view/on-view/rode-altarpiece-in-close-up/>
- Natjecanje stvaratelja kulturne baštine za djecu i mlade. dio Dana europske baštine (Finska)
www.kulttuuriperintokasvatus.fi/wp-content/uploads/2015/04/Cultural-Heritage-Makers2015_Instructions.pdf
<http://europeanheritagedays.com/Event/a3a5d/Cultural-Heritagemakers-LANevent-for-the-Finnish-Youth.html>
- "Pass Culture Sport" za 15-30 godina starosti: knjižica vrijedi za 9 unosa za mjesta u Pays de la Loire regija (Francuska)
www.pack15-30.fr/?id=18
- Kulturne provjere - HEREIN (Republika Slovačka)
www.kulturnepoukazy.sk/kp16/
- Televizijski program Het Klokhuis o UNESCO-voj Svjetskoj baštini (Nizozemska)
www.hetklokhuis.nl/

Preporuka K3

Poticati kreativnost kako bi se pridobila pažnja javnosti za baštinu

Primjeri djelovanja

- Nacionalna godina kulturne baštine 2013 - HEREIN (Estonija)
www.parandiaasta.ee/en
- "Škole u dvorcu" "Schools in the manor" - HEREIN (Estonija)
<http://koolielu.ee/waramu/view/1-7da1a016-1e4e-4ea9-921a-705ce97f40c4>
- Interaktivni, istraživački i konzervatorski projekt Mijenjanje glavnog oltara Crkve Svetog Nikole, Retable of the High Altar of the St Nicholas Church, Talinn - HEREIN (Estonia)
<http://nigulistemuuseum.ekm.ee/en/on-view/on-view/rode-altarpiece-in-close-up/>
- "La Nuit des pecheries", udruga "Territoires imaginaires" na atlantskoj obali (Francuska)
<http://territoires-imaginaires.fr/>
- Anatomija otoka, Otok Vis (Hrvatska)
www.anatomija-otoka.com/
Xarkis festival (Cipar), www.xarkis.org
- Posvoji spomenik (Europa) nekoliko gradova, na primjer:
www.archaeologyscotland.org.uk/our-projects/adopt-monument

Preporuka K4

Osigurati optimalnu obuku za aktere koji nisu iz struke te profesionalce iz drugih sektora povezanih s baštinom

Primjeri djelovanja

- Obuka za vodiče u organizaciji Europske povelje o cistercitskim opatijama i mreže lokacija, European Charter of Cistercian Abbeys and Sites network (Europa)
www.cister.net/?lang=en
- "Obilazak Europe", The "Europe Tour" inicijativa o osnaživanju ruralnih područja da bi se iskoristio potencijal kulturnog turizma, koja nastoji poboljšati profesionalne kvalifikacije dionika u kulturnim aspektima ruralnog turizma (Europa)
www.europetour.tips/
- Tematski dan, analiza sela, npr. aktivnosti arhitekture, urbanizma i vijeća za zaštitu okoliša (CAUE) (Francuska)
www.fncaue.com/
- Modul trening o agroturizmu i uloga baštine u ruralnom smještaju posjetitelja
www.forum-synergies.eu/bdf_motcle-dossier-14_fr.html
- Trening obnove za obrtnike (Ausbildung von Handwerkern zu "Restauratoren im Handwerk") (Njemačka)
www.restaurator-im-Handwerk.de

Preporuka K5

Uvesti raznolike sustave obuke za stručnjake koji se bave baštinom

Primjeri djelovanja

- "Erasmus za naučnike", "Erasmus for apprentices", pokus koji je provelo 11 francuskih i njemačkih tvrtki, 2016
www.agence-erasmus.fr/projet/39/l-erasmus-des-apprentis-le-projet-euroapprentissage
- Nacionalna godina kulturne baštine 2013 - HEREIN (Estonija)
www.parandiaasta.ee/en
- Interaktivni, istraživački i konzervatorski projekt Mijenjanje glavnog oltara Crkve Svetog Nikole, Retable of the High Altar of the St Nicholas Church, Talinn - HEREIN (Estonia)
<http://nigulistemuuseum.ekm.ee/en/on-view/on-view/rode-altarpiece-in-close-up/>
- Dan za informacije i obuku u planu digitalizacije Ministarstva kulture (Francuska)
www.culturecommunication.gouv.fr/Politiques-ministerielles/Patrimoine-ethnologique/Soutiens-a-l-a-recherche/Plan-de-numerisation
- "Europska tura u 22 dana", "Europe Tour in 22 Days" shema pokretljivosti za naučnike u dobi od 18 do 25, Poitou-Charentes Region (Francuska)
www.alternance-en-region.com/articles/tour-deurope-des-apprentis-en-22-jours-520.html
- Akademija baštine poslijediplomski studij, osnovan je 2001. godine od strane Međunarodnog kulturnog centra i Ekonomskog sveučilišta u Krakovu (Poljska)
<http://mck.krakow.pl/a-post-graduate-studies>
- Institucija za obuku, Propstei Johannisberg Fulda (Njemačka)
www.propstei-Johannesburg.de
- Akademija njemačke zaklade za zaštitu spomenika (Deutsche Stiftung Denkmalschutz) (Njemačka)
www.denkmalakademie.de

Preporuka K6

Razvijati banke znanja o lokalnim i tradicionalnim materijalima, tehnikama i know-how-u

Primjeri djelovanja

- Obuka krečenja vapnom za zidare (Maisons paysannes de France association); Trening centar obrta baštine u bivšoj opatiji Abbey of la Paix-Dieu, Amay
www.institutdupatrimoine.be/index.php/missions/metiers-du-patrimoine
- Institut za umjetnost i obrt (Francuska)
www.institut-metiersdart.org/
- Nacionalna umjetnost i Konzervatorij obrta (CNAM), Pariz (Francuska)
<http://the.cnam.eu/>
- Dinamičan konzervatorij tehničkih vještina: baza podataka, audiovizualna i nastavna sredstva, Ventoux centar za obrazovanje odraslih, Provence-Alpes-Cote d'Azur Region (Francuska)
www.upventoux.org/conservatoire-dynamique-gestes-techniques/
- Knjižnica materijala u Parizu National School of Architecture, Val-de-Seine (Francuska)
www.paris-belleville.archi.fr/materiautheque_180
- Komplet za otkrivanje: Materijali i zgrade u Seine-Saint-Denis (Francuska)
www.seine-saint-denis.fr/Dispositifs-educatifs-patrimoniaux.html
- Elektronička enciklopedija tradicionalne narodne kulture - HEREIN (Republika Slovačka)
www.ludovakultura.sk/index.php?id=11
- Knjižnica materijala obrta baštine u centru za obuku u bivšoj opatiji Abbey of la Paix-Dieu, Amay (Belgija, Wallonia)
www.institutdupatrimoine.be/index.php/missions/metiers-du-patrimoine

Preporuka K7

Osigurati prenošenje znanja i vještina uključenih u tradicijske obrte

Primjeri djelovanja

- Keramička natjecanja, izložbe, stjecanje pobjedničkih radova u muzeju Raeren (Germanspeaking Belgija), http://toepfereimuseum.org/en_EN/museum
- Tradicionalni obrtni centar u Ličko-senjskoj županiji (Hrvatska)
- Nacionalna godina kulturne baštine 2013 - HEREIN (Estonija)
www.parandiaasta.ee/en
- Škola čipke, u Puy-en Velay (Francuska), www.ladentelledupuy.com/
- Obuka za osobe koje se reintegriraju na tržište rada: kopiranje starih brončanih predmeta i stvaranje predmeta u Saint-Denis muzej (Francuska)
www.musee-saint-denis.fr
- Pro Monumenta: prevencija kroz održavanje - HEREIN (Republika Slovačka)
www.pamiatky.sk/sk/page/pro-monumenta
- Obrtna škola Centar za proizvodnju narodne umjetnosti - HEREIN (Republika Slovačka)
www.uluv.sk/sk;craft@uluv.sk
- Trening centri obrta baštine (Mreža Vijeća Europe)
- Zentrum fur Restaurierung und Denkmalpflege, Herrstein (Njemačka)
<http://hwk-koblenz.de/index.php?id=75>
- Trening centri obrta baštine u bivšoj opatiji Abbey of la Paix-Dieu, Amay (Belgija, Wallonia)
www.institutdupatrimoine.be/index.php/missions/metiers-du-patrimoine
- Centro Albayzin, Escuela Andaluza de Restauracion (Španjolska)
www.crnartesia.com/index.php/relaciones-institucionales/132-convenios/193-asociacion-granadina-de-artesanos
- Avignon School (Francuska)
www.ecole-avignon.com/

- REMPART (Francuska)
www.rempart.com/
- Međunarodni konzervatorski trening centar za izgrađene baštine (Rumunjska)
www.heritagetraining-banffycastle.org/index.php/en/
- Trening grupa nacionalne baštine, i projekti očuvanja, obnavljanja i razvoja zajednice diljem sjeveroistoka Cumbria i North Yorkshire (Ujedinjeni Kraljevstvo)
www.the-nhtg.org.uk/
- Centar za obnovu i očuvanje spomenika, Herrstein (Njemačka) (Zentrum für Restaurierung und Denkmalpflege)
<http://hwk-koblenz.de/index.php?id=372>

Preporuka K8

Jamčiti kompetencije stručnjaka koji rade na zaštićenoj baštini

Primjeri djelovanja

- Fondazione Villa Fabris, Centro Europeo per i Mestieri del Patrimonio (Italija)
www.villafabris.it/it/villa-fabris/
- Research Alliance Cultural Heritage (Njemačka)
www.forschungsallianz-kulturerbe.de

Preporuka K9

Razvijati studijske i istraživačke programe koji odražavaju potrebe sektora baštine i podijeliti zaključke

Primjeri djelovanja

- Europski projekt "Klima za kulturu" "Climate for Culture" kako bi se ocijenio učinak klimatskih promjena na kulturnu baštinu www.climateforculture.eu
- JPI Cultural Heritage and Global Change
www.jpi-culturalheritage.eu/
- Nacionalna godina kulturne baštine 2013 - HEREIN (Estonija)
www.parandiaasta.ee/en
- Interaktivni, istraživački i konzervatorski projekt Mijenjanje glavnog oltara Crkve Svetog Nikole, Retable of the High Altar of the St Nicholas Church, Talinn - HEREIN (Estonia)
<http://nigulistemuuseum.ekm.ee/en/on-view/on-view/rode-altarpiece-in-close-up/>
- Encatc (Francuska - Europa)
www.encatc.org/
- "Culture et Recherche" (Kultura i istraživanje) časopis Ministarstva kulture (Francuska)
www.culturecommunication.gouv.fr/Politiques-ministerielles/Recherche-Enseignement-superieur-Technologie/La-recherche/La-revue-Culture-et-Recherche
- "Herito" istraživanje i izdavačka djelatnost, ICC, Krakow (Poljska)
www.herito.pl/en/icc-online-bookshop-regulations
- Studij europske kulturne baštine Sveučilišta u Frankfurtu / Oder Viadrina (Njemačka)
www.denkmalpflege-viadrina.de

Preporuka K10

Poticati i podržavati razvoj mreža

Primjeri djelovanja

- Savez 3.3
<http://europeanheritagealliance.eu/about/>
- Europa Nostra
www.europanostra.org/
- Centri kulturnih susreta, The Cultural Encounter Centres
www.accr-europe.org/?lang=en
- HEREIN mreža, platforma za dijalog i razmjenu, što omogućava, na primjer, suradnju između ministarstava i institucija nadležnih za upravljanje europskom baštinom
www.coe.int/t/dg4/cultureheritage/heritage/Herein/Default_en.asp
- FEMP: Europska zaklada za vještine baštine
www.ecole-avignon.com/fr_FR/Ecole-Avignon/Actualites/Presse/Federation-europeenne-pour-les-Metiers-du-Patrimoine-bati
- "Kulturna baština je važna za Europu" "Cultural Heritage counts for Europe", europski istraživački projekt koji provodi konzorcij partnera (ENCATC, RLICC, ICC i koordinira Europa Nostra)
http://ec.europa.eu/culture/news/2015/0612-cultural-heritage-counts_en.htm
- Interaktivni, istraživački i konzervatorski projekt Mijenjanje glavnog oltara Crkve Svetog Nikole, Retable of the High Altar of the St Nicholas Church, Talinn - HEREIN (Estonia)
<http://nigulistemuuseum.ekm.ee/en/on-view/on-view/rode-altarpiece-in-close-up/>
- Europska put industrijske baštine, European Route of Industrial Heritage (ERIH) (Njemačka)
<http://www.erih.net/>

Preporuka K11

Istraživati baštinu kao izvor znanja, nadahnuća i kreativnosti

Primjeri djelovanja

- Oda vertikalni: žongler u opatiji Mont-Saint-Michel (Francuska)
www.mouvement.net/critiques/critiques/spiritualite-du-corps
- Agost, malo selo pored Alicante-a: tradicionalna i suvremena keramika u održivom pristupu razvoja, kao dio znanstvenog istraživanja, u suradnji sa monografskim muzejom i nacionalnim i međunarodnim radionicama (Španjolska)
www.museoagost.com/cms/
- Nacionalna godina kulturne baštine 2013 - HEREIN (Estonija)
www.parandiaasta.ee/en
- "Škole u dvorcu" "Schools in the manor" - HEREIN (Estonija)
<http://koolielu.ee/waramu/view/1-7da1a016-1e4e-4ea9-921a-705ce97f40c4>
- Interaktivni istraživački i konzervatorski projekt Mijenjanje oltara crkve Svetog Nikole, Retable of the High Altar of the St Nicholas Church, Tallinn - HEREIN (Estonia)
<http://nigulistemuuseum.ekm.ee/en/on-view/on-view/rode-altarpiece-in-close-up/>
- Rijksmuseum Amsterdam - Rijks Studio:stvoriti svoje vlastito umjetničko djelo pomoću slika iz muzeja (Nizozemska)
www.rijksmuseum.nl/nl/rijksstudio?gclid=CLnQsLD87c0CFQaNGwodrl0FTQ

